

Tạp
Chí
Số
07

Số
Mừng
Giáng
Sinh

Luận
Thơ
Truyện
Kịch
Nhạc

Độc và Viết

Bất Định Kỳ

12
2021

Merry Christmas!

Ngu Yên xin nhờ các bạn đọc chuyển giùm link này, bao gồm 133 văn bản (7 tạp chí, 112 bài viết và 15 cuốn sách,) đến bằng hữu, nhất là các thế hệ trẻ. Xin chân thành cảm ơn.

<https://independent.academia.edu/TienNguyen228>

Xin bấm vào nút: Follow. Academia sẽ chuyển bài đến tận email khi có bài mới lên mạng.

Hoặc email địa chỉ email của bạn về Ngu Yên để được lưu trữ vào danh sách danh dự. Bài mới sẽ gửi thẳng đến email của bạn. (vì có những bài và sách không lên được mạng bởi luật bản quyền.)

Thành lập Danh sách danh dự

xin email về : nguyen112052@gmail.com

Tháng 12, 2021

Tin Nhắn:

Bạn đọc thân mến,

Sau khi suy nghĩ về các hồi âm của các bạn và xin cảm ơn những lời nhiệt liệt đầy cảm hứng, tôi xin chuẩn bị năm 2022 như sau:

Tạp chí Đọc và Viết sẽ chú trọng đăng nhiều trang văn chương dịch và tiểu luận dịch. Sẽ nỗ lực phát hành hai tháng một lần trong năm 2022: Số 8/tháng Hai; số 9/tháng Tư; số 10/tháng Sáu; số 11/tháng Tám; số 12/tháng Mười; số 13/tháng Mười Hai.

Những tháng 1, 3, 5, 7, 11, tôi xin dành cho những tiểu luận, bài viết, thực hiện các tuyển tập Truyện Ngắn Thế Giới, tuyển tập Thơ Thế Giới. Sẽ gửi đến bạn đọc, lên mạng như thường lệ, ngoại trừ một số bản dịch bị bản quyền, phải gửi trực tiếp qua email cá nhân.

Thời giờ còn lại, tôi sẽ chuẩn bị giới thiệu bộ sách về toàn bộ các lý thuyết phê bình văn học Tây phương. Sẽ phát hành 2025.

Tuy nhiên, nếu bạn đọc thấy vắng bài viết hoặc tạp chí thường xuyên đăng lên Academia, có nghĩa là Ngu Yên đang bạo bệnh, xin chờ, sẽ tiếp tục khi khỏe lại. Nhưng nếu chờ hoài không thấy, xin khép lại một trang đời, chưa kịp báo tin. Chấm hết.

Trân trọng và quý mến các bạn đọc.

Ngu Yên. Mùa lễ cuối năm 2021

MỤC LỤC

- 1- Giáng Sinh Với Nhà Thơ Lưu Vong
Dunya Mikhail
- 2- Ý Và Nghĩ Tạo Số Mệnh. Luận
- 3- Mang Thương Tích Thoát Khỏi Trời Đêm. Thơ
Night Sky with Exit Wounds. Ocean Vương.
- 4- Ý Nghĩa Của Ca Hát. Royal Staton.
- 5- Món Quà Của Ba Vua. O. Henry. Truyện Giáng
Sinh
- 6- Danh Vọng, việc không kết thúc. Luận
- 7- Hăng Du Lịch Once in a Blue Moon. L.E.
Graboski-Cotton. Kịch.
- 8- Tôi Là Đôi Vú. Cô Độc Sợ. Thơ.
- 9- Giới thiệu sách:
Brief Answers To The Big Questions,
Stephen Hawking.
Ngũ Yên dịch từng kỳ:
Có Sinh Vật Trí Khôn Nào Sống Trong Vũ Trụ
Không?

Giáng Sinh Với Nhà Thơ Lưu Vong Dunya Mikhail

Bản Anh ngữ:

Salaam Yousif và Liz Winslow

Ngu Yên dịch

Dunya Mikhail, công dân Mỹ, gốc Iraq. Nhà văn và nhà thơ. Tốt nghiệp đại học Baghdad, trở thành nhà báo và dịch thuật cho tờ The Baghdad Observer.

Sinh 1965 tại thủ đô Baghdad. Trải qua chiến tranh Iraq-Iran 1980 – 1988 và chiến tranh vùng vịnh 1992.

Vì vậy, thơ của bà thường đề cập đến kinh nghiệm chiến tranh, tử vong, và thất tán.

Rời Iraq năm 1995, đến Mỹ, cư trú tại tiểu bang Detroit. Trở thành thi sĩ hàng đầu của thời đại. Nhận giải United States Artist Fellowship, Guggenheim Fellowship, a Knights Foundation grant, a Kresge Fellowship, and the United Nations Human Rights Award for Freedom of Writing.

Xuất bản:

THE WAR WORKS HARD, DIARY OF A WAVE OUTSIDE THE SEA, (Giải Arab American Book Award), THE IRAQI NIGHTS, và IN HER FEMININE SIGN

Bà là nhà thơ lưu vong. Trong cuộc phỏng vấn của NPR, Mikhail nói: *“Tôi cảm thấy thơ không phải là thuốc (chữa bệnh), nó là tia (quang tuyến) X. Giúp cho chúng ta nhìn thấy và hiểu rõ vết thương. Tất cả chúng ta đều cảm thấy xa lạ vì tình trạng bạo lực liên tục xảy ra trên thế giới. Chúng ta cảm thấy cô đơn, nhưng cũng cảm thấy có nhau. Vì vậy, chúng tôi trông cậy vào thơ như một thứ gì khả thể để tồn tại.”*

Ông Già Noel

Với bộ râu dài sẵn sàng chiến tranh

bộ y phục đồ cổ vẻ như lịch sử

Ông già Noel đến tươi cười

Hỏi tôi chọn lấy quà tặng

Ông nói: em là bé gái dễ thương

xứng đáng phần thưởng

Ông cho tôi thứ gì như thơ
Thấy tôi do dự, ông khuyên bảo
- Em không cần phải sợ
Tôi là già Noel
phân phát cái đẹp đến con trẻ
Em có thấy tôi trước đây?
- Nhưng ông già Noel tôi biết
đến với bộ đồ quân nhân
mỗi năm ban phát
nhiều gương đỏ
đồ chơi cho trẻ mồ côi
chân giả
và hình ảnh những người mất tích
dán đầy tường

(Iraq Poetry Today, Daniel Weissbort và Saadi A
Simawe, King's Colledge London, trang 129.)

Túi Xương

May mắn thay!
Nàng tìm được xương của anh.
Tìm được sọ đầu cất vào túi
nàng cầm túi trên tay
như những túi khác
trong những bàn tay khác run run.
Xương của anh, như hàng ngàn xương cốt

trong hầm tập thể chôn chung,
sợ của anh, không giống bất kỳ sợ nào khác.
Hai mắt, lỗ đen
Nơi anh nghe nhạc
kể chuyện đời anh,
lỗ mũi
chưa bao giờ biết không khí trong lành,
cái miệng, mở ra như vực sâu,
không giống lúc hôn nàng
ở đó, lặng lẽ,
không phải như ở đây
ồn ào với bầu sợ, đám xương và đất bụi
đào lên với câu hỏi:
Chết có nghĩa gì tất cả sự chết này
nơi bóng tối đóng vai hoàn toàn im lặng?
Có nghĩa gì bây giờ gắp lại người yêu
nơi tất cả những hầm sâu trùng?
Để trả lại mẹ anh
khi anh chết
một nắm xương
mẹ đã cho anh
khi ra đời?
Để ra đi không cần giấy khai sinh hay khai tử.
<https://www.poemhunter.com/dunya-mikhail/>

Màu Sắc Chiến Tranh

Bản đồ điện tử trên tường
trưng bày chiến tranh của người Mỹ
bằng màu sắc:

Irag màu tím

Syria màu vàng

Kuwait màu xanh dương

Afghanistan màu đỏ

Việt Nam màu xanh lá

Chiến tranh

trên bản đồ

tĩnh khôn

rất đẹp

vì màu sắc.

<https://poets.org/poem/war-colors>

Tôi Quá Vội Vã

Hôm qua, làm mất quê hương

tôi quá vội vã,

không biết đã đánh rơi khi nào

như cành gãy khỏi cây kém trí nhớ.

Làm ơn, nếu ai qua đường

tình cờ gặp nó,

có lẽ, trong một vali
mở ra bầu trời,
hoặc khắc trên đá,
giống vết thương chưa lành
hoặc bọc lại
trong tấm chăn người di cư,
hoặc bị hủ bỏ
như tờ vé số sai.
hoặc bị lãng quên bất lực
trong luyện ngục,
hoặc lao mình phóng tới không mục tiêu
như trẻ con đặt câu hỏi,
hoặc bốc lên cùng khói lửa chiến tranh,
hoặc lăn trên cát với mũ bảo vệ,
hoặc đánh cắp trong lọ Ali Baba,
hoặc cải trang mặc đồng phục cảnh sát
kích động các tù nhân
rồi bỏ trốn,
hoặc ngồi xổm trong tâm trí đàn bà
đang cố gắng cười,
hoặc rải rác
như giấc mơ
của những người mới nhập cư vào Mỹ.
Nếu có ai tình cờ gặp nó,
làm ơn, trả lại cho tôi.
Xin ông, làm ơn trả lại.

Xin bà, vui lòng trả lại.

Đó là quê hương tôi

Tôi quá vội vã

đánh mất nó, hôm qua.

https://www.reddit.com/r/Poetry/comments/fuz0xk/poem_i_was_in_a_hurry_by_dunya_mikhail/

Chiến Tranh Hoạt Động Cật Lực

Chiến tranh hoành tráng biết bao!

Thật háo hức!

Thật hiệu lực!

Sáng sớm,

còi báo động đánh thức

xe cứu thương lên đường

túa ra khắp nơi,

xác chết đông đũa trong gió

băng ca trông tránh nạn nhân,

gọi mưa

từ mắt mẹ,

đào đất

tàn phá

những đổ nát hoang tàn ...

Những kẻ bất động và sáng lấp lánh,

những người tái xanh vẫn còn đón đau ...

nảy sinh nhiều thắc mắc nhất
trong tâm hồn trẻ em,
giải trí cho thánh thần
khi bắn pháo hoa bằng hỏa tiễn
lên bầu trời,
chôn mìn trong đồng ruộng
thu hoạch xương nát thịt tan,
bắt buộc gia đình di tản,
đứng cạnh bên thầy tu
nghe họ nguyện rửa ma quỷ
(tội nghiệp quỷ ma, còn lại một tay
đốt cháy trong lửa) ...
Chiến tranh tiếp diễn đêm ngày
tăng cảm hứng cho bạo chúa
đọc những diễn văn dài
thưởng huân chương cho tướng lãnh
tạo đề tài cho người làm thơ
đóng góp cho công kỹ nghệ
chế tạo chân tay giả,
cung cấp thực phẩm cho ruồi,
viết thêm nhiều trang sử,
thành lập sự bình đẳng
giữa nạn nhân và sát nhân,
giúp người yêu viết thư,
tạo phụ nữ thói quen chờ đợi,
tràn ngập trên báo chí

bài viết và hình ảnh,
xây cất nhà mới
cho trẻ mồ côi,
tiếp tay việc sản xuất quan tài,
vỗ nhẹ vào lưng
khen thưởng người phu mộ
và vẽ nụ cười trên mặt lãnh đạo gia.

Chiến tranh hoạt động siêng năng chưa từng thấy!
vậy sao không một ai
cho nó lời khen ngợi.

[https://www.poetryinternational.org/pi/poem/14381/
auto/0/0/Dunya-Mikhail/The-War-Works-
Hard/en/tile](https://www.poetryinternational.org/pi/poem/14381/auto/0/0/Dunya-Mikhail/The-War-Works-Hard/en/tile)

Thợ Giày

Một thợ giày giỏi nghề
suốt một đời
đóng đinh
căng da
cho bàn chân nhiều loại:
chân khởi hành
chân đá
chân đập
chân đuổi

chân chạy
chân giẫm
chân quị
chân nhảy
chân vấp
chân vững
chân run
chân múa
chân trở về

Đời sống quá nhiều đỉnh
trong tay thợ đóng giày.

[https://www.poetryinternational.org/pi/poem/16537/
auto/0/0/Dunya-Mikhail/SHOEMAKER/en/tile](https://www.poetryinternational.org/pi/poem/16537/auto/0/0/Dunya-Mikhail/SHOEMAKER/en/tile)

Phi Cơ

Phi cơ đến từ thủ đô Baghdad
chở nhiều lính Mỹ
bay cao
lên cao
vượt mặt trăng
phản chiếu xuống lòng sông Tigris
trên những đám mây chất chồng
như xác chết
trên cung đàn Hạc cổ xưa

trên làn da có bàn tay âu yếm
trên những người bị bắt cóc
trên đồ nát lớn dần theo trẻ em
trên sắp hàng dài xin hộ chiếu.

Phi cơ

với đám hành khách kiệt lực
sẽ hạ cánh cách xa sáu ngàn dặm
từ ngón tay
bị cắt cụt vùi trong cát.

[https://www.poetryinternational.org/pi/poem/16533/
auto/0/0/Dunya-Mikhail/THE-AIRPLANE/en/tile](https://www.poetryinternational.org/pi/poem/16533/auto/0/0/Dunya-Mikhail/THE-AIRPLANE/en/tile)

Tù Binh

Bà ta không hiểu
“có tội” nghĩa là gì?
Ngồi chờ ở cửa nhà tù
cho đến khi nhìn thấy con
chỉ nói: Nhớ giữ sức khỏe”
như đã từng nhắc nhở
khi con còn đi học
khi đi làm
khi đi nghỉ hè

Bà không hiểu
những gì họ đang nói
những người đứng sau chấn song

mặc đồng phục
khi họ quyết định
con bà phải ở đó
với những người lạ và tháng ngày u ám
không bao giờ hiện ra trong trí bà
khi hát bài ru ngủ
trên giường con
trong những đêm xa xôi đó
rằng con bị nhốt vào
nơi lạnh lẽo
không mặt trăng, không cửa sổ

Bà không hiểu
Mẹ của tù nhân không hiểu
tại sao bà phải rời xa con
vì *“Đã hết giờ thăm viếng.”*
(Trích cùng sách trên. Trang 131.)

Email Của Anh

Khi anh trả lời email
quanh đời em tinh tú luân vũ,
kể cả sao Diêm vương.
Sâu tự xưng mình là bướm.
Nho rộ chín hiến dâng
nhánh mọc tua qua vườn hàng xóm.

Thần tình yêu Ishtar sống lại
hát ca
cho những thành phố hoang tàn,
nàng lau khói bụi trên mặt,
xoay tròn như vũ nữ thanh tao,
gửi tất cả chiến sĩ về nhà,
tìm lại vòng tay yêu dấu cũ,
băng bó chân gãy
cho con chim nhỏ này,
cho những ai thương tật
trên vùng đất giữa hai dòng sông.
Nàng đếm các lỗ lủng trên áo
rồi đi ngủ.
Nhưng em vẫn đang chờ email
của anh.
Màn ảnh phản chiếu đôi mắt em mệt mỏi
và hai kim đồng hồ
đang nhập lại
ở giữa sự im lặng
của anh.

[https://www.poetryinternational.org/pi/poem/14387/
auto/0/0/Dunya-Mikhail/YOUR-EMAIL/en/tile](https://www.poetryinternational.org/pi/poem/14387/auto/0/0/Dunya-Mikhail/YOUR-EMAIL/en/tile)

Ý Và Nghĩ Tạo Số Mệnh

Ngu Yên

1.

Suy nghĩ là bản sắc của con người, là một đặc ân giúp nhân loại tiến hóa, càng ngày càng văn minh hơn. Nhưng đối với mỗi người, suy nghĩ có thể giúp người đó tiến lên hoặc khiến cho họ thụt lùi, có thể gây thành công hoặc làm cho thất bại. không có suy nghĩ, con người là con vật. Suy nghĩ là một trong vài yếu tố quan trọng nhất trong đời sống, vì nó tạo ra số mệnh. Suy nghĩ như thế nào, sẽ sống như thế đó. Một điều quan trọng như vậy, tại sao không có ai dạy chúng ta, suy nghĩ là gì? Làm thế nào để suy nghĩ chính chắn? Làm sao nhận ra một suy nghĩ sai lầm?

Suy nghĩ bắt đầu từ ý nghĩ. Ý nghĩ như vật liệu, suy nghĩ như phương pháp xây cất, để tạo ra ngôi nhà, là đời sống. Vật liệu tốt, phương pháp hiệu quả vững chắc, ngôi nhà có thể cao lớn, trường tồn. Nếu có những đời sống như dinh thự nguy nga, tất nhiên phải có những đời sống nhà tranh vách lá. Không có ai sinh ra mà muốn nghèo khổ, buồn rầu. Chẳng qua số mệnh. Và ý nghĩ tạo ra số mệnh.

Số mệnh là những thứ gì chúng ta không biết cho đến khi xảy ra. Số mệnh, nếu nói theo nhà Chúa, là do Chúa định đoạt. Nói theo nhà Phật, là do kiếp trước tạo thành. Dù vậy, con người cũng được dự phần để thay đổi số mệnh của mình. Nói theo nhà Chúa, đọc kinh, cầu nguyện, làm lành, lánh dữ ... sẽ được hưởng nước trời vĩnh cửu ở đời sau. Còn đời này, sống tạm, đầy thử thách, ngăn ngại, không đáng quan tâm. Nhà Phật cũng dạy những điều tương tự, từ bi, cứu khổ ... sẽ được luân hồi vào

kiếp người cao hơn. Mục đích cuối cùng là trở thành Phật. Nhà Chúa nhà Phật đều trình bày đầy đủ tội ác và hình phạt, nhưng đều trao tặng con người một giải thoát tuyệt đối. Bất kỳ lúc nào, trước khi chết, nếu thật lòng ăn năn hối lỗi, sẽ được Chúa tha bổng. Bất kỳ lúc nào, kể cả lúc hấp hối, nếu buông dao đồ tể sẽ trở thành Phật. Có lẽ vì vậy mà những kẻ tham lam danh vọng, hành động hại người, vẫn không hoàn toàn sợ hãi. Chỉ cần lúc cuối, thống hối lỗi lầm hoặc quăng mất con dao đồ tể, thì giống như một kẻ sống lương thiện suốt đời.

Trong bài viết này, tôi xin được tránh né phạm vi tôn giáo. Chỉ nhìn đời bằng sự hiểu biết và kinh nghiệm thông thường. Số mệnh của một người được cấu tạo bởi hai thành phần:

1- Những việc làm của siêu nhiên hoặc những gì thuộc về định luật tự nhiên và ngẫu nhiên. Ví dụ như cháy nhà, tai nạn xe cộ, chơi với lửa sẽ phỏng tay, ngủ với cạp dễ bị mất tích ...

2- Và những hậu quả do hành động của người đó tạo ra.

Việc làm của siêu nhiên, hoặc kết quả của các định luật tự nhiên và định luật ngẫu nhiên ... được khoa học giải thích, khác với triết học, chỉ giải thích bằng lời lẽ, luận lý, khoa học dùng toán học và vật lý để tiếp cận siêu nhiên.

Chỉ bằng ý nghĩ thông thường, chúng ta cũng biết, mỗi hành động thực hiện sẽ mang đến nhiều hậu quả và tiếp nối bằng một dãy hậu quả tất có. Mỗi ngày, một người làm biết bao nhiêu việc, quyết định biết bao nhiêu lần, rồi nhận lãnh những hậu quả dù muốn hoặc không, dù biết hoặc không biết.

Đi ngược lại nguồn gốc của hành động. Chúng ta hành động như thế nào là do chúng ta nghĩ rằng

đúng và tin rằng cần phải có hành vi thích hợp. Chúng ta nghĩ như thế nào là do cái ý kiến xuất hiện bên trong đều phù hợp với nhu cầu ham muốn của mình.

Nói một cách khác, khi suy nghĩ kết hợp những ý nghĩ trở thành điều gì đáng tin cậy, sẽ tạo ra hành động thích ứng với niềm tin đó. Hành động này tạo ra hậu quả và hậu quả sẽ lôi kéo thêm những hậu quả liên hệ. Ví dụ, người bị đường cao, thay vì tìm hiểu những ý nghĩ về bệnh tiểu đường, tư vấn với bác sĩ chuyên khoa, suy nghĩ cách tiết giảm mức đường trong cơ thể qua sự chọn lựa thực phẩm hàng ngày, họ lại tin tưởng vào những thần dược ngoại khoa, sử dụng với kết quả chập chờn lên xuống, lúc cao lúc thấp, trở đi trở lại, rồi một hôm chính thức bị tiểu đường. Ý nghĩ và suy nghĩ sai lầm đưa đến hành động sai lầm; hành động sai lầm đưa đến kết quả tai hại.

Ý kết hợp trong suy nghĩ tạo ra ý tưởng, quan điểm, quan niệm, tư tưởng. Khi ý nghĩ đã trở thành quan niệm, tư tưởng, hoặc lý tưởng, Hành động thích ứng sẽ hăng say xuất hiện. Khi đã hành động, nhất là sau một dãy hành động, nếu đi quá xa, ảnh hưởng quá sâu rộng, khó có thể thể lùi lại. Cho dù phát giác sự sai lầm, đã gây nhiều thiệt hại.

Nếu, ngay từ đầu, khởi sự bằng ý nghĩ khả quan, suy nghĩ sẽ đưa đến quan điểm, quan niệm, kế hoạch có nhiều cơ hội thành công. Người ta tạo ra sự khác biệt nhau trong đời sống bởi ý nghĩ và cách suy nghĩ.

Những người thiếu hiểu biết, thiếu kinh nghiệm, thường cả tin và cực đoan. Tâm lý họ yếu đuối và bất an, cho dù họ có thể giàu sang, bằng cấp, địa vị cao trong xã hội. Họ thường xuyên bảo vệ quan điểm của mình và tấn công người khác không cùng

phe phái. Họ thường xuyên giận dữ, buồn bực, có một đời sống không hài lòng, đôi khi chìm vào trầm cảm. Họ thường mắc bệnh tâm lý hoặc bệnh thể xác, đa số là cao máu, cao đường, cao mỡ ... Lý do có thể do sự sắp đặt của siêu nhiên, nhưng hầu hết vì ý nghĩ và suy nghĩ của họ đã tạo ra. Nếu bạn là nhân vật đó và không tin, cứ thử thay đổi ý nghĩ, cách suy nghĩ, quan niệm sống trong vòng 30 ngày, bạn sẽ thấy tâm tư và đời sống thoải mái hơn, thú vị hơn, ít ghét bỏ, ít nổi giận ... vui vẻ hơn với người thân, bạn bè, người chung quanh.

Tìm hiểu về ý nghĩ bắt đầu bằng một ví dụ dễ chia sẻ, tâm trí như bầu trời, ý nghĩ như hàng ngàn phi cơ đủ dạng, đủ loại, đủ màu, bay qua, bay lại liên tục, Không ai biết, ý nghĩ từ đâu đến và đã đi về đâu, hoàn toàn bí ẩn, chỉ biết nó xuất hiện ngẫu nhiên, có khi do sự thúc đẩy của tâm tình hoặc theo khả năng đòi hỏi của lý trí. Những phi cơ bay nồm nợp rồi biến mất, rồi trở lại, không ảnh hưởng gì đến chúng ta, cho đến khi chúng ta chọn lựa những chuyến bay để du hành với chúng.

Nói một cách khác, ý nghĩ xuất hiện rất nhiều trong một giờ, một ngày, hầu hết đều biến mất, không được trí nhớ ghi nhận. Những ý nghĩ được chọn lựa ở lại trong tâm trí để suy nghĩ là những ý nghĩ có khả năng thỏa mãn một nhu cầu hoặc ham muốn nào đó. Như vậy, không phải ý nghĩ, mà là những gì gắn bó theo ý nghĩ đó của một người mới ảnh hưởng đến họ. Ví dụ, không phải ý nghĩ về sự la rầy, cãi và của vợ làm chồng buồn bực, mà chính sự cảm nhận bị xúc phạm, bị phản đối, hoặc bị xem thường gắn theo ý nghĩ đó tạo ra tức giận, chán nản.

Người tự biết mình là ai, là do ý nghĩ của họ giải thích cho họ biết. Như vậy, nếu ý nghĩ đó sai thì sao? Người đó tự hiểu lầm về mình. Quan điểm này quan

trọng, vì nó là nền tảng để tất cả những suy nghĩ, hành động, xây dựng lên. Nếu một người không thường xuyên điều chỉnh sự hiểu biết, mình là ai, sẽ dễ dàng tưởng làm mình là người khác. Vì đa số ý kiến bên ngoài về mình đều khó chính xác.

Không ai kiểm soát được ý nghĩ. Ý nào xuất hiện, ý nào ẩn núp, ý nào đến, ý nào bỏ chạy ... hoàn toàn không theo một trật tự, một hệ thống. Nếu ý nghĩ đến như *trời chợt mưa chợt nắng có gì đâu*, tại sao chúng ta lại tranh cãi với mưa nắng? Khi những ý nghĩ bị chúng ta giữ lại với những gì gắn bó với chúng được đưa vào suy nghĩ, thông thường sẽ tạo ra "câu chuyện." Những hình ảnh và diễn tiến trong câu chuyện thuyết phục chúng ta rằng nó đúng, hay, có giá trị. Những loại câu chuyện này tức trực trong quá khứ, xuất hiện trong hiện tại và sẽ đến trong tương lai. Nhưng, nên nhớ rằng, tất cả câu chuyện chỉ là lý thuyết, rồi những câu chuyện nào vượt trội, đáng tin nhất, sẽ bắt đầu dẫn dắt những hành động thích ứng hoặc những phản ứng đáp trả để biến lý thuyết thành thực tế. Điểm nhấn ở đây là những câu chuyện lý thuyết hầu hết còn tươi, chưa phân tích kỹ, chưa được tham khảo, chưa được kinh nghiệm, vì vậy một hành động dựa trên lý thuyết tươi, dễ dàng đưa đến những thành quả ngạc nhiên: ba phần thắng bảy phần thua. Những câu chuyện lý thuyết này còn có một tên gọi khác: ước mơ. Muốn giấc mơ ít có cơ hội trở thành ác mộng, giấc mơ đó cần phương pháp suy nghĩ hiện thực. Một lối suy nghĩ khoa học nhân văn. Một phương pháp suy nghĩ bằng lý luận cụ thể, tuy không bảo đảm một trăm phần đúng, nhưng chắc chắn điểm chỉ những sai lầm khả thể xảy ra, trước khi chọn những hành động thích hợp.

Ngay lúc này, tôi muốn nhấn mạnh đến sự buồn sầu, chán nản hoặc bức tức luôn luôn có những ý nghĩ

đứng phía sau và lẽ lối suy luận thiếu hiểu biết. Chúng ta phải đối phó quá nhiều buồn phiền, bất đắc chí hàng ngày. Chẳng phải sẽ vui hơn, bình an hơn, nếu chúng ta chặn đứng những ý nghĩ ám hại đó ngay từ đầu và chuyển sang những ý nghĩ lạc quan, dễ mang đến thành tựu? Nếu chúng ta tự luyện mình có bản lãnh, chặn đứng ý nghĩ có hại, chuyển sang ý nghĩ có lợi, thì phần còn lại tạo ra số mệnh của mình, phải chăng là ý muốn của trời đất hoặc kết quả của những định luật tự nhiên. (Định luật tự nhiên là gì? là những định luật không bao giờ thay đổi trong cuộc sống, quá khứ cũng vậy và tương lai cũng vậy. Ví dụ, cha mẹ thương con cái. Tình yêu dẫn đến sinh sản. Ăn thực phẩm độc hại sẽ bệnh. Cầm dao đâm vào thịt sẽ đau. Không phải số mệnh giết chúng ta, nhưng nếu cầm súng bắn tự vào miệng, mười người mười chết ...)

Hầu hết mọi trường hợp sầu đau, là chúng ta đang sống trong giấc mơ, điều ham muốn bị thất vọng, không chấp nhận được thực tế. Trong hoàn cảnh này, sự suy nghĩ càng ngày chìm sâu vào hướng lệch. Ý nghĩ lệch kéo theo nhiều ý nghĩ lệch. Suy luận lệch kéo theo nhiều suy luận lệch. Nếu không có gì thay đổi, hướng lệch đó trở thành định mệnh. Vậy thì trước khi những diễn tiến này xảy ra, nếu chúng ta nên nhận ra những ý nghĩ đó không đúng, không có lợi ngay từ đầu, thì những buồn nản, khổ đau tự động tan biến. Như đưa ngón tay vào ngọn nến, cảm thấy nóng, giật ngón tay ra, sẽ hết nóng. Còn nếu cứ để lì, sẽ cháy thành than.

Ý nghĩ không chỉ ảnh hưởng ban ngày, mà ban đêm chúng xuất hiện trong chiêm bao. Điểm khác biệt, ý nghĩ ban đêm hoàn toàn do tiềm thức và vô thức điều khiển. Lẽ lối suy luận của vô thức khác hẳn với lý luận của ý thức. Hầu hết mọi người đều cho rằng không thể ảnh hưởng đến chiêm bao. Trong thực tế,

trước khi đi ngủ, hãy nói cho chiêm bao biết mình không thích loại giấc mơ gì, ví dụ, tôi không muốn mơ thấy ma; không muốn mơ bị cướp bắt; không muốn mơ thấy chồng ngoại tình; muốn không mơ gì cả, được ngủ bình an ... Cứ tiếp tục nói với chiêm bao, một hôm nào, bỗng dưng sẽ được như ý. Điều này không bảo đảm sẽ lâu dài, ác mộng có thể sẽ trở lại, nhưng điều tôi muốn nói, chúng ta có thể "tự kỷ ám thị" để điều chỉnh chiêm bao. Nếu vậy, tự kỷ ám thị có thể sử dụng ban ngày, tạo ý thức thành thói quen không bắt tay lâu với ý nghĩ xấu, ý nghĩ có hại. (Một lần nào, trong các đề tài về sau, chúng ta sẽ tìm hiểu sức mạnh và khả năng của tự kỷ ám thị.)

2.

Trên con đường đi tới, bỗng dưng, một tảng đá lớn rơi xuống chặn nghẹt đường. Người hiểu biết sẽ không bao giờ trách móc hoặc suy tư về tảng đá, mà họ sẽ nghĩ cách hoặc đi vòng qua, hoặc đục xuyên thủng, hoặc đặt thuốc nổ phá vỡ đá để giải quyết vấn nạn. Việc chấp nhận tảng đá cản đường là chấp nhận không tranh cãi khi những khó khăn, trở ngại xuất hiện trong đời người. Chấp nhận thực tế vì đó là những sắp đặt của siêu nhiên hoặc đó là hiệu quả của định luật tự nhiên, hoặc đó là kết quả của hành động trước đó, và con người không thể làm gì khác hơn. Chấp nhận là việc đầu tiên phải làm để tâm tư yên ổn, trong sáng, đi tìm cách giải quyết. Nếu không chấp nhận thực tế, ý thức lẫn vô thức sẽ tiếp tục tranh cãi, bất đồng, không hài lòng về sự kiện cụ thể. Nếu đi làm gặp phải một người chủ khó tính. Sau khi chấp nhận sự tình này như một điều kiện phải có trong công việc, tiếp theo, tìm những giải pháp vượt qua sự khó khăn của ông. Thái độ này lạc quan và dễ thành công hơn bị quan oán trách, chỉ trích ông chủ. Chấp nhận thực tế là loại bỏ những

ý nghĩ tiêu cực, để bắt đầu những ý nghĩ lợi ích. Thay vì lãng phí thời giờ đối phó với vấn đề quá khứ, dùng thời giờ đó giải quyết chuyện tương lai.

Sống hàng ngày, hầu hết những vấn nạn khó khăn xảy ra, chúng ta đều có sẵn câu trả lời từ kiến thức quá khứ, từ sự hiểu biết của người chung quanh, từ cách dạy dỗ của học đường, từ kinh nghiệm của thói quen. Chính vì câu trả lời đã có sẵn như kiểu mẫu để giải quyết chuyện xảy ra, khiến cho vấn đề được giải quyết một cách lười thời hoặc giải quyết không phù hợp với tinh thần đương đại. Ví dụ, Có chuyện không vừa ý xảy đến, vợ chồng cãi nhau dữ dội, xong, làm lạnh, làm huề, nhường nhịn, hết chuyện. Mốt mai lại tái diễn. Rồi xong, rồi thôi, rồi tái diễn ... Khoan, ngưng lại. Hãy nghĩ một cách giải quyết khác, ra ngoài lề lối cũ, may ra có khả năng chấm dứt hoặc hòa bình lâu dài. Muốn tìm phương cách khác, nghĩa là tìm một suy nghĩ khác để hành động. Tìm cách suy nghĩ khác là tìm ý nghĩ khác hơn, mới hơn, lạ hơn ý nghĩ đưa đến câu trả lời sẵn có. Nói một cách khác, không dùng câu trả lời đã có sẵn mà thay vào bằng một câu hỏi: Có ý nghĩ nào khác hơn để giải quyết khó khăn này? Trong trường hợp vợ chồng cãi nhau, hãy tự hỏi: Ý nghĩ nào bắt nguồn cho sự không hài lòng, sự bất đồng, đưa đến hành động tranh cãi? Đừng mất thời giờ phân tích ý nghĩ gây hại đó, mà để thời giờ nghĩ cách giải quyết: 1- Nếu là vấn đề không hệ trọng, không nên lập lại ý nghĩ đó trong tương lai hoặc trình bày vấn đề đó qua một cách nhìn, góc nhìn khác. 2- Nếu là vấn đề then chốt, nên bàn thảo trong những lúc vui vẻ. Nếu không thể nói trước mặt, gửi email. Người nhận email sẽ có thời giờ bình tĩnh, suy xét, trả lời chính xác hơn. Tôi có thói quen chờ vợ làm lạnh trước. Dường như cảm thấy hèn, khi phải tự ý treo cờ trắng. Hôm nay, bỏ thói quen cũ, đi làm huề với vợ.

Một ý sai của người này và một ý đúng của người kia thường đưa đến tranh cãi. Có khi cả hai đều sai, vẫn tranh cãi. Có khi cả hai đều đúng, vẫn tranh cãi. Không thấy khôì hài sao? Như vậy, hầu hết tranh cãi có thể bắt đầu từ quan điểm đúng/sai, nhưng sau đó, cãi vì bực mình, vì thấy đôi phương dễ gai, vì cảm thấy bị xúc phạm. Hầu hết việc tranh cãi không chủ yếu đúng hoặc sai, thường chỉ là cái cớ, mà toàn lực tấn công nhau vì tự ái, nhất là những người hay nóng giận.

Ý nghĩ sai và suy nghĩ sai chắc chắn sẽ đưa đến hành động sai lầm. Ý nghĩ đúng mà suy nghĩ sai, hành động cũng khó có kết quả tốt. Có ý nghĩ đúng, cần phải có suy nghĩ đúng.

Từ lâu, tôi thường nghe những người kinh nghiệm nói, muốn cho suy nghĩ sâu sắc, chính xác, cần phải trần trở ý nghĩ nhiều lần trước khi quyết định. Quan điểm này đúng nhưng thế nào là trần trở?

Trần trở phải chẳng là lật qua lật lại như nướng thịt, nướng cá? Gần giống như vậy. Thứ gì là lửa? Sáng tạo là lửa, sáng kiến là than hồng. Tôi sẽ giải thích một cách khoa học hơn.

Một công thức phổ biến tại hoa Kỳ để giải quyết vấn nạn, có thể áp dụng cho nhiều lãnh vực như kinh tế, chính trị, nhân sinh, xã hội, tâm lý, triết học ... Trong chủ đề ý và nghĩ, công thức 4W1H: What (cái gì), When (khi nào), Where (ở đâu), Why (tại sao), How (thế nào) ... cũng được áp dụng, kèm theo 1WI.

Trần trở một ý nghĩ là tự đặt những câu hỏi: Nội dung của ý nghĩ này là gì? (what). xuất hiện khi nào (when), nơi nào, từ đâu (where), tại sao phải quan tâm về nó? (why), Nó ảnh hưởng đến mình ra sao? (how). Nếu là một vấn đề phức tạp, nên đặt thêm nhiều câu hỏi qua công thức 4W1H cho mỗi khía cạnh hoặc chi tiết của vấn đề, cho đến khi những

câu trả lời làm sáng tỏ vấn nạn, hoặc đưa đến một ý nghĩ khác, một suy nghĩ mới.

WI, có thể là then chốt của suy nghĩ trần trở, "What if" (nếu như...thì sao.). Nếu như ta có thể bỏ rơi ý nghĩ này thì sao? Nếu như ta có thể thay thế ý nghĩ này bằng những ý nghĩ lạc quan hơn, tốt đẹp hơn thì sao? Nếu như ta không thể giải quyết vấn nạn của ý nghĩ này thì sao? What if là câu hỏi trực tiếp đi tìm giải pháp. Đã có phương pháp thực tế để trần trở những ý nghĩ và truy tìm giải đáp, việc còn lại là thực tập để tạo kinh nghiệm. Bỏ thói quen cũ, dùng câu trả lời sẵn có để trả lời những vấn nạn. Tập thói quen mới, dùng câu hỏi để trả lời.

Những gì tôi viết ở đây không có ý khuyên nhủ, hướng dẫn, hoặc đe dọa, vì tôi không tin vào những phương pháp vô ích này. Vì rõ ràng, người đã sợ sẽ không làm. Người không sợ hoặc sợ không đủ, sẽ làm theo ý họ bất kể chuyện gì xảy ra. Họ có muôn ngàn lý do và biện thuyết để hành động. Họ giống như những người trốn thuế. Biết trốn thuế là có tội. Mỗi năm vẫn trốn. Qua được năm nào hay năm đó. Có khi hên, qua hết một đời. Nếu bị bắt giữa chừng, có luật sư, có quen biết, có nhiều cách để chạy tội và giảm tội. Thuế người là như vậy, còn thuế đời thì sao? Họ đã quen trốn.

Tôi tin, mỗi người không thể nhờ cậy ánh sáng từ người khác, kể cả Chúa Phật, thần thánh, soi đường cho mình đi, mà chỉ có thể tự thắp lên ánh sáng, tự đi theo ánh sáng soi đường của bản thân. Vì đi nhờ ánh sáng của ai khác, nếu bị tắt, nếu họ bỏ chạy, nếu họ rẽ ngang, bỗng dưng bị tối hù, biết phải làm sao?

Những ý nghĩ của tôi, nếu có chẳng, chỉ là chiếc mồi. Thúy Kiều trên đường về, gặp mã Đạm Tiên, bỗng

dưng bật sáng, hiểu được thân phận của mình. Ai mà chẳng có cây đuốc? Ai mà chẳng cần mỗi lửa?

Thơ Việt. Dịch

Giới Thiệu

Night Sky with Exit Wounds

Trời Đêm Có Lối Ra Thương Tích.

Ocean Vuong

Ocean Vuong

Tên thật: Vương Quốc Minh, sinh năm 1988, thi sĩ Việt Nam. viết truyện và tiểu luận.

Lãnh Giải Ruth Lilly/Sargent Rosenberg Fellowship (Poetry Foundation) năm 2014.

Whiting Award năm 2016.

T.S. Eliot Prize thi ca năm 2017.

MacArthur Grant năm 2019.

Sinh quán tại Hồ Chí Minh, Việt Nam. Vượt biên theo gia đình lúc hai tuổi, đến trại tỵ nạn ở Phi Luật Tân. Đến Hoa Kỳ, định cư tại Hartford, Connecticut.

Tốt nghiệp cử nhân văn chương tại Brooklyn Collaged University of New York. Tốt nghiệp M.F.A. tại New York University.

Thơ của Vuong xuất hiện trên hầu hết những tạp chí văn chương nổi tiếng tại Hoa Kỳ, như: The Nation,

TriQuarterly, Guernica, The Rumpus, Boston Review, Narrative Magazine, The New Republic, The New Yorker, and The New York Times.

Tác phẩm:

- Tiểu thuyết On Earth We're Briefly Gorgeous, Penguin Press, 2109.
- Burnings, Sibling Rivalry Press, 2010.
- No (Yes Yes Books, 2103)
- Night Sky With Exit Wounds, Copper Canyon Press, 2106.
- Time Is A Mother, Penguin Press, 2021.

Mang Thương Tích Thoát Khỏi Trời Đêm

Ngu Yên tuyển và dịch

Ghi chú: Những bài truy cập trên lưới được kiểm tra với thơ trong bản chính: Night Sky with Exit Wounds của Ocean Vuong.

Độc Bài Headfirst của Ocean Vương

Người làm thơ và người đọc thơ luôn luôn bị ám ảnh bởi câu hỏi: Thế nào là thơ hay? Hoặc hỏi một cách chính xác hơn, thế nào là bài thơ có giá trị?

Đây là một ví dụ về thơ hay, thơ có giá trị: Bài thơ *Đầu Ra Trước* của Ocean Vương.

Bài thơ được xây dựng trên bốn tứ thơ. Cả bốn tứ thơ đều độc lập với nhau, chỉ liên hệ bằng lời của người mẹ nói với con. Ngôn ngữ đơn giản, nhưng diễn đạt bằng những hình ảnh khác thường, bằng nhịp điệu không quen thuộc. Một số ý nghĩ gây ngạc nhiên và thú vị cho người đọc. Ví dụ, tay sờ vú như sờ đầu lâu; người quên bản thân như Thượng Đế quên bản tay. Sự so sánh vượt qua khuôn khổ bình thường của người Việt, tuy là quan điểm bắt mắt. lời cuốn người đọc, nhưng sự so sánh mang tính bất ngờ này phải có ý nghĩa làm cho bài thơ sâu sắc, thông minh và sáng. Nếu chỉ là những hình ảnh hoặc tứ thơ so sánh với cố ý đánh bóng, hoặc tạo sự kỳ lạ, mà không thực sự có ý nghĩa, những so sánh như vậy trở thành khuyết điểm và biểu lộ sự thiếu nội lực về sáng tác.

Tứ thứ nhất, mẹ nói, đối với mẹ, không có gì quan trọng hơn con sống sót mỗi ngày. Mẹ sẵn sàng bỏ qua mọi điều kiện hãnh diện như ngọn lửa bỏ qua tiếng kêu của những gì đang cháy.

Tứ thứ hai, chỉ có người mẹ mới chịu mang nỗi khổ đau của con mình. Còn đàn ông, ngoài trừ thỏa mãn tình dục, sờ vú như sờ đầu lâu, họ còn nhiều giắc

mơ như vượt núi, dù cống người chết trên lưng đi vào chiến trận.

Tứ thứ ba, khi khôn lớn, đi vào đời, đứng để sách vở làm cho lạc lối. Đừng quên bản thân như Thượng Đế quên bàn tay. Thử nghĩ, nếu một người quên mất bàn tay, thì người ấy sẽ như thế nào?

Tứ thứ tư, Đừng quên bản thân, đừng quên bản sắc dân tộc. Nếu có ai hỏi con từ đâu đến, hãy trả lời, con bỏ ra từ chiếc miệng không răng, dưới háng của người đàn bà sống trong chiến tranh, đưa đầu vào miệng những con chó đói.

Và kết luận, con sẽ phải dùng những khổ nạn trải qua để mài bén bản thân như mài bén con dao.

Chỉ bằng bốn tứ thơ, qua lời người mẹ, anh Vương đã đề cập những khía cạnh tâm lý và tư duy của người trai lưu vong thế hệ thứ hai. Biết bao nhiêu con cái xấu hổ hoặc không hài lòng về thái độ, cách sống “quê mùa”, thiếu hội nhập của cha mẹ. Ngược lại, mẹ nuôi con chỉ muốn con sống yên vui, học hành tử tế. Biết bao nhiêu con cái nhờ vậy mà thành đạt. Chữ nghĩa, bằng cấp, tài sản, chỉ để ngụp lặn xa hoa quên bản thân lưu xứ. Biết bao nhiêu người Việt ngại ngừng, tránh né khi người bản xứ đặt câu hỏi về nguồn gốc của họ. Ý tứ, hình ảnh khít khao, tuyển chọn tuy không nhiều nhưng đủ để gợi ý cho những người Việt tha hương nơi hải ngoại.

Không quá phức tạp nhưng đủ để người đọc suy gẫm. Bài Headfirst chỉ là một ví dụ ngắn, dọc theo những trang sách trong tập thơ Night Sky with Exit Wounds, người đọc sẽ tìm thấy rất nhiều những ý nghĩ thâm trầm, những tứ thơ tự sáng nổi bật, không chỉ gây thích thú mà còn tạo ra những suy tư và nghi vấn về bản thân trong đời sống lưu vong. Đọc thơ Ocean Vương cần từ tốn, dừng lại ngẫm nghĩ, đọc đi đọc lại, vì thơ ông mang nhiều ẩn ý, từ những hàm

ý này, cách trình bày tự nhiên đứt đoạn, tạo nhiều khoảng trống cho người đọc tự nối kết. Hình ảnh trong thơ của ông hầu hết xuất hiện từ một tiềm thức mang sẹo tích sâu đậm. Kinh nghiệm riêng tư của ông lạ lẫm đối với một số người Việt lớn tuổi.

Thơ Tuyển

Đầu Ra Trước

Con biết không? Tình mẫu tử
Không màng đến tự hào
như ngọn lửa
không màng tiếng kêu
của những gì đang cháy.

Con ơi,
kể cả ngày mai
con sẽ có hôm nay.

Con biết không? Có những đàn ông sờ vú
như đang sờ
đầu lâu.

Những đàn ông mang giấc mơ
vượt núi, trên lưng
cõng người chết.

Chỉ người mẹ mới có thể đi

với sức nặng
của nhịp tim thứ hai.
Thẳng khờ.
Con có thể lạc lõng trong mọi cuốn sách
nhưng sẽ không bao giờ quên bản thân
như Thượng Đế quên
bàn tay của ông.
Khi họ hỏi
con đến từ nơi nào,
nói cho họ biết tên con
được tạo ra từ cái miệng không răng
của người đàn bà sống chiến tranh.
Con không phải được sinh để
mà đưa đầu bò ra –
vào miệng bầy chó đói.
Con ơi, nói với họ
thân thể là lưỡi dao nhờ cắt nhiều
mà sắc bén.

Bên Ngưỡng Cửa

Threshold

Mọi nơi trong cơ thể đều có giá riêng,
Tôi, gã hành khất. Quỳ gối,

nhìn qua lỗ khóa,
không phải người đang tắm, mà mưa ướt

anh ta: tiếng guitar vỗ về
trên đôi vai đáng dấp địa cầu.

Anh đang hát,
khiến tôi ghi nhớ

Giọng anh - tràn ngập tôi tận đáy hồn
như một bộ xương.

Kể cả tên tôi
đã quỳ trong tôi, khẩn cầu tha thứ.

Anh hát. Tôi chỉ nhớ bấy nhiêu.
Vì trong cơ thể, mọi thứ đều có giá,

Tôi đang sống. Không biết
còn lý do nào đúng hơn.

Buổi sáng hôm đó, cha tôi dừng lại
- con ngựa đen dưới mưa tầm tã

Lắng nghe tiếng tôi thở ghen ngào
sau cánh cửa. Tôi không hiểu

giá phải trả để tham gia bài hát
- lạc lối về.

Vì vậy, tôi tham dự – rồi tôi mất hết.
Mất tất cả trong khi rất tỉnh táo.

<https://genius.com/Ocean-vuong-threshold-annotated>

Telemachus

Telemachus

Như bất kỳ con trai hiếu thảo nào, tôi nắm tóc cha,
kéo ra khỏi mặt nước, kéo lên bãi cát trắng,

khủy tay ông cựa một vệt dài, sóng nhanh chóng xóa
mờ.

Vì thành phố bên kia bờ đã mất
nơi chúng tôi bỏ đi.

Vì trúng bom nổ nhà thờ bây giờ chỉ còn cây cỏ.
Quỳ bên ông để thấy mình chìm đến mức nào.

Ba ơi, có biết con là ai?

Không bao giờ nghe tiếng đáp trả.

Câu trả lời là lỗ đạn xuyên qua lưng,
chứa đầy nước biển. Nằm bất động

Tôi nghĩ, ông có thể là cha của bất cứ ai,
được tìm thấy như lọ chai xanh xuất hiện

dưới chân cậu bé, đã một năm qua
không hề chạm đến.

Tôi sờ tai ông. Không phản ứng gì.
Lật ông ngửa ra. Nhìn tận mắt.

Thấy nhà thờ trong đôi mắt biển đen.
Gương mặt không phải của tôi –

nhưng tôi sẽ mang lên để hôn vợ con thân ái
chúc ngủ ngon:
cách mà tôi hôn lên môi cha

và bắt đầu nhiệm vụ lương tâm
dìm ông xuống nước.

[https://www.reddit.com/r/Poetry/comments/nzpeg1/
poem telemachus by ocean vuaog/](https://www.reddit.com/r/Poetry/comments/nzpeg1/poem telemachus by ocean vuaog/)

Khúc Sớm Mai Trong Thành Phố Lửa

Aubade With Burning City

(Miền Nam Việt Nam, ngày 29 tháng 4, 1975: Đài phát thanh Lực Lượng Vũ Trang Hoa Kỳ phát bản nhạc "White Christmas" của Irving Berlin, như một mật mã bắt đầu Chiến Dịch Gió Cuốn, ám chỉ cuộc di tản sau cùng của công dân Mỹ và người tị nạn Việt Nam bằng máy bay trực thăng trong thời điểm Sài Gòn thất thủ.)

(*) Chữ nghiêng đến từ ca khúc.

Cánh hoa sữa rụng bay trên đường
như những mảnh rách từ áo thiếu nữ

"Cầu chúc các bạn tháng ngày sung sướng vui tươi ..."

Anh ta rót đầy sâm-banh vào tách trà, đưa lên môi nàng.

"Uống đi," anh nói.

Nàng uống.

Bên ngoài, người lính phun
mẫu thuốc lá, chân bước khắp quảng trường
như đá từ trời rơi xuống.

"Mong tất cả lễ Giáng Sinh của bạn đầy tuyết trắng"

khi cảnh sát lưu thông còi dây bao súng ngắn.

Những ngón tay anh sờ dọc theo

lai áo đầm trắng. Một cây đèn cầy:
chiếc bóng: có hai bậc.

Chiếc xe tải quân sự băng qua ngã tư,
bên trong nghe trẻ em la lối.
Chiếc xe đạp lật nhào vào cửa kính gian hàng.
Khi bụi bốc lên, con chó đen nằm dài
trên đường hỗn hển. Hai chân sau
bị nghiền nát vào ánh sáng
của ngày Giáng Sinh tuyết trắng.

Trên bàn đầu giường, lần đầu tiên,
cành Mộc lan nở ra tin tin đồn bí mật

Những đỉnh cây lấp lánh và trẻ em lắng nghe,
cảnh sát trường gục xuống hồ bơi Coca-Cola.
Tấm hình người cha nhỏ bằng lòng tay
nổi trong nước bên tai trái của ông.

Khúc ca sớm mai băng qua thành phố như một góa phụ.
Màu trắng ... một màu trắng ... tôi mơ
tấm màn tuyết trắng
trượt khỏi vai nàng.

Tuyết cọ vào cửa sổ. Tuyết xé nhỏ
cuộn vào tiếng súng. Trời đỏ.

Tuyết trên xe tăng cán qua tường vách phố phường.
Chiếc trực thăng kéo đám người sống
lên khỏi tầm với.

Thành phố trắng đang sẵn sàng hóa mực.

Đài phát thanh nói chạy chạy chạy.
Cánh hoa sữa rơi trên con chó đen
như những mảnh rách từ áo thiếu nữ.

“Cầu chúc các bạn tháng ngày sung sướng vui tươi.”
Nàng nói điều gì đó, cả hai đều không nghe.
Dưới lầu khách sạn rung chuyển.
Chiếc giường một mảng băng lớn.

Anh nói “Đừng lo,” lúc quả pháo đầu tiên lóe lên
sáng khuôn mặt họ,
“các anh em tôi đã chiến thắng
và ngày mai ...”
Đèn tắt.

“Tôi đang mơ. Tôi đang mơ ...
nghe tiếng chuông trên xe trượt tuyết ...”

Trong quảng trường bên dưới: Một bà sơ, cháy lửa,
lặng lẽ chạy về hướng Thượng Đế

“Mở ra”, anh nói.

Nàng mở ra.

<https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/poems/56769/auade-with-burning-city>

Một Hôm Nào Tôi Sẽ Yêu Ocean Vương

Someday I'll Love Ocean Vương

Ocean, đừng sợ hãi.

Nơi cuối đường còn rất xa

Nhưng đã ở sau lưng chúng ta.

Đừng băn khoăn. Cha của người chỉ là cha
cho đến khi một trong hai người quên mất.

Như xương sống sẽ không nhớ cánh bay
dù biết bao lần đầu gối hôn lên vĩa hè.

Ocean, có nghe không?

Phần đẹp nhất trên thân thể người
là nơi bóng mẹ phủ xuống.

Đây, ngôi nhà mà tuổi thơ

bị chuốt mỏng thành sợi dây đỏ cài bấy.

Đừng lo âu. Cứ gọi nó là đường chân trời
& người sẽ không bao giờ chạm đến.

Đây, hôm nay. Hãy nhảy.

Tôi hứa không phải thuyền cấp cứu.

Đây, người đàn ông giang rộng vòng tay
đủ gom lại bước người rời bỏ.

Đây, ngay lúc này,
khi đèn tắt, vẫn nhìn thấy
ngọn đuốc chập chờn giữa hai chân ông.
Làm sao người có thể dùng nó
nhiều lần để tìm thấy bàn tay.

Người yêu cầu thêm cơ hội thứ hai
& được cho cái miệng để làm hết sạch.
Đừng sợ hãi, tiếng súng
chỉ là âm thanh con người
cố gắng sống lâu hơn một chút
& thất bại.

Ocean ơi, Ocean ơi –
hãy đứng lên.

Phần đẹp nhất trên thân thể người
là nơi nó tiến đến
& hãy nhớ,

cô đơn còn nhiều giờ tiêu pha với đời.

Đây, căn phòng, đông người xúm xít.

Những bạn bè chết

tuôn qua người

như gió tuôn qua chùm chuông treo.

Đây, chiếc bàn khập khiễng

& một viên gạch kê

giúp nó đứng lâu dài.

Vâng, đây căn phòng
ấm áp và gia đình chen chúc,
Tôi nói thật, khi người thức dậy –
sẽ làm lẫn vách tường
là da người.

<https://genius.com/Ocean-vuong-someday-ill-love-ocean-vuong-annotated>

Hiền Dâng

Devotion

Thay vì, năm bắt đầu
bằng đầu gối
cạo nền gỗ cứng,
một người đàn ông khác
đi vào cổ họng tôi.

Tuyết đầu mùa
lộp độp trên gương cửa sổ,
mỗi hoa tuyết là mỗi vana
a, b, c ...

Tôi không xao lãng nữa.
Vì sự khác biệt
giữa cầu xin & ân sủng
là cái lưới quần quít cách nào.

Tôi rà lưới mình
vào vòng rốn quen thuộc,
mặt rỉ xuống
chảy về hướng hiến dâng.
Không còn gì linh thiêng hơn
giữ chặt nhịp tim đàn ông
giữa hàm răng,
mài bén
bằng nhiều hơi thở.
Cái miệng này lần cuối đi vào
trong tháng Giêng,
im lặng với tuyết đầu mùa
lộp độp trên gương cửa.
Như vậy rồi sao - nếu lòng tôi
đang cháy.
Tôi chưa bao giờ đòi hỏi được bay.
Chỉ cảm nhận
thâm thúy, rõ ràng
cảm giác tuyết đẹp
chạm vào da thịt
là
đột nhiên
tuyệt vô hình.

<https://genius.com/Ocean-vuong-devotion-annotated>

Vì không thể tuyển hết những bài hay trong tập thơ của Ocean Vương để giới thiệu, bạn đọc nên tìm mua Night Sky With Exit Wounds của ông để tìm thấy những tư duy thâm trầm và rất thời đại 21 của thể hệ thứ hai người Việt lưu vong. Thơ của ông vừa cho cảm xúc, vừa cho niềm tự hào của một dân tộc có nền văn hóa vô thức lâu dài. Chỉ có hai loại văn hóa vô thức có thể tạo nên chiều sâu nhạy bén cho người nghệ sĩ: dòng văn hóa dày kinh nghiệm và dòng văn hóa sôi sục sáng tạo.

Bài sau cùng mà tôi chọn để gửi đến các bạn là Immigrant Haibun, một thể viết liên hợp văn và thơ (haibun) của văn học cổ truyền Nhật Bản, được nhà thơ Vương hiện đại hóa. Một trong số bài thơ đã gây cho tôi lòng xúc cảm liên tục về điều hay nét đẹp, khi trôi nổi theo lời thơ của ông.

Ghi: Có sự khác biệt giữa văn hóa ý thức, tức là văn hóa phải học, và văn hóa vô thức, là sức mạnh văn hóa xâm nhập di truyền và lãnh hội tự nhiên.

Bài Haibun

Cho Người Nhập Cư

<https://genius.com/Ocean-vuong-immigrant-haibun-annotated>

*Con đường đưa tôi đến bạn thật an toàn
kể cả khi nó dẫn vào đại dương.*

Edmond Jabes.

Lúc đó, như thể hít thở, biển phấp phồng dâng cao bên dưới chúng tôi. Nếu cần phải biết một điều gì,

nên biết, sống chỉ một lần là trách nhiệm khó khăn nhất. Một phụ nữ trên con tàu đang chìm trở thành một mảnh gỗ cứu mạng, bất kể làn da mềm mại đến mức nào. Trong khi ngủ, anh ấy đốt cây vĩ cầm sau cùng để sưởi chân tôi. Anh nằm bên cạnh rồi nói sau gáy tôi một lời, nơi tan ra thành hạt rượu whiskey. Vàng gì xuống lưng. Muối chát trong câu nói. Chúng tôi đã ra khơi, nhưng tầm mắt không thấy bến bờ thế giới.

Khi bỏ trốn, thành phố vẫn còn cháy âm ỉ. Nếu không, đó là buổi sáng mùa xuân hoàn hảo. Hoa lan dạ hương trắng thờ hồn hển trong bãi cỏ trước tòa đại sứ. Trời màu xanh thảng chín và bồ câu tranh nhau mổ những mảnh bánh mì vụn rải rác từ tiệm bánh bị trúng bom. Bánh mì vỡ nát. Bánh croissant bẹp dẹt. Xe hơi bị phá hủy. Một trò chơi chạy vòng tự xoay tròn những con ngựa gỗ đến. Anh nói, những cái bóng các phi đạn in lớn dần trên vỉa hè, trông như Thượng Đế đang chơi đàn dương cầm gió trên đầu chúng ta. Anh nói, *còn quá nhiều chuyện muốn kể cho em nghe.*

Trên cao đầy sao. Hay đúng hơn, hệ thống rút nước của thiên đàng – đang chờ đợi – Các lỗ nhỏ. Những thế kỷ phù du mở ra chỉ dài đủ cho con người thoáng qua. Một cái rửa phơi khô trên sàn tàu. Lưng tôi dựa vào lưng anh. Tôi nhúng đôi chân vào nước xoáy. Anh cúi xuống, hơi thở như thời tiết trái mùa. Vốc một nắm biển mặn rồi vắt nước lên tóc tôi. *Nắm ngọc trai nhỏ bé - tất cả dành cho em.* Tôi mở mắt. Khuôn mặt anh hiện giữa hai bàn tay tôi, ướt như một vết chém. Anh nói, *nếu chúng ta vào được bờ, anh sẽ lấy tên vùng biển này đặt cho con trai. Anh sẽ học cách yêu con quá thú.* Anh cười. Một gạch nổi trắng giữa đôi môi. Bầy hải âu bay trên đầu. Một đám bàn tay chơi với giữa những chòm sao, đang cố bám víu.

Sương mù tan dần. Chúng tôi thấy được. Chân trời, đột nhiên biến mất. Một làn sáng xanh dương kéo dài vào nơi mờ nhạt. Cảm giác đẹp và bình an, như anh ấy muốn. Giống như chuyện cổ tích. Cuốn sách đó khép lại, bật lên tiếng cười trong lòng chúng ta. Tôi kéo buồm thật căng. Anh ném tên tôi lên trời. Thấy từng vụn vỡ, rơi trên sàn tàu.

Sóng gầm hung dữ. Mũi tàu đâm vào biển. Anh quan sát nước chệch đôi như tên trộm tự theo dõi trái tim mình: tất cả bộ xương và gỗ vụn. Sóng dâng cao hai bên mạn thuyền. Bức tường chất lỏng bao bọc con tàu. Anh la to, *nhìn kia. Tôi thấy rồi*. Anh nhảy tung tung. Hôn lên cổ tay tôi như đang nắm chặt bánh lái. Miệng cười nhưng ánh mắt phản bội anh. Anh cười, biết rằng đã hủy hoại mọi thứ xinh đẹp chỉ để chứng minh anh không thay đổi vì cái đẹp. Nhưng đây mới là chuyện thú vị: Có một cái nút chai nơi hoàng hôn xuống. Nó luôn luôn nằm đó. Một con tàu làm bằng những cây tăm dán keo thượng hạng. Một con tàu trong chai rượu vang trên bệ lò sưởi giữa bữa tiệc Giáng Sinh, nước uống eggnog tràn ra từ những ly nhựa đỏ. Dù sao chúng tôi vẫn tiếp tục ra khơi. Tiếp tục đứng trước mũi tàu. Một chiếc ly in hình đôi vợ chồng trên bánh cưới. Bấy giờ mặt nước yên tĩnh. Nước, như không khí, như thời giờ. Mọi người hò hét, ca hát và anh không thể phân biệt họ hát cho anh hay đốt cháy căn phòng mà anh đã lầm tưởng khi còn bé. Mọi người nhảy múa trong khi một đàn ông và một đàn bà nhỏ bé mắc kẹt trong lọ chai màu xanh, nghĩ rằng, có người nào chờ đợi đến cuối cuộc đời của họ, để nói, *Này! Các người đâu cần đi quá xa đến đây. Tại sao phải đi xa như vậy? Như cây gậy đánh bóng chày quất mạnh vào thế giới*.

Nếu phải biết bất cứ một điều gì, nên biết, bạn được sinh ra vì không có ai đến thế chỗ. Con tàu rung chuyển như khi anh tràn vào tôi: âm vang tình yêu

đông cứng thành một cậu trẻ. Đôi khi, cảm giác mình giống như ký hiệu. Tôi thức dậy đợi chờ tiếng sét ái tình. Có lẽ, thân xác là câu hỏi duy nhất mà câu trả lời không thể dập tắt. Có bao nhiêu nụ hôn chúng ta ngấu ngiến vánh môi với khăn cầu - chỉ để nhạt nhiều mảnh vỡ? Nếu phải biết, cách hay nhất để hiểu một người đàn ông là dùng hàm răng. Có lần, tôi nuốt mưa qua cả một cơn bão tố tràn sinh lực. Những thời giờ nằm ngửa, thời con gái mở ra. Bên dưới, cánh đồng trải ra khắp nơi. Thật ngọt ngào. Cơn mưa đó. Làm sao một thứ gì sống chỉ để ngã xuống, không còn gì ngoài trừ ngọt ngào. Nước đổo gọt thành ý. Ý trở thành thực phẩm nuôi dưỡng. Mọi người đều có thể quên chúng ta - miễn là anh còn nhớ.

Mùa hè trong trí tưởng

Thượng Đế mở con mắt còn lại

Hai mặt trăng dưới hồ nước.

Ngu Yên. Mùa COVID-19

Âm Nhạc

Ý Nghĩa Của Ca Hát

Ngu Yên

(Góp nhặt trong tác phẩm Steps To Singing For Voice Classes. Third Edition. Tác giả **Royal Stanton**, 1983. Wadsworth Publishing Company.)

Khi bạn nghe một người hát hay theo ý mình, cảm giác của bạn như thế nào? Phải chăng là thích thú, một phần khen ngợi, một phần ngưỡng mộ? Nếu ca khúc đó là ca khúc có liên quan đến quá khứ của mình, dính dấp đến hình hài ai đó, phải chăng lòng thêm phần mê mẩn, tâm tư bỗng dưng mềm xuống, bùi ngùi? Khi cảm xúc đã trôi qua, còn cảm tưởng thì sao?

Phải chăng người hát hay cho bạn một khái niệm, như Royal Stanton đã viết, *một trình bày diễn cảm đầy ý nghĩa? Nghệ thuật hát của họ truyền đạt đến bạn một điều gì có thể thấu hiểu và khoan khoái? một tâm tình, một câu chuyện, một cảm giác vui, một sắc vị của đẹp, một nghệ thuật thanh nhạc cao, tóm lại, một điều gì có ý nghĩa?* (Trang 118) (*)

Khi xem và nghe những ca sĩ thành danh hát, chúng ta có thể lưu ý đến nghệ thuật riêng của mỗi người khơi động ý nghĩa của trình bày bài hát (khác với ý nghĩa của ca khúc). Mức độ nghệ thuật đó đánh giá trình độ của mỗi ca sĩ và cũng đánh giá trình độ của người thưởng ngoạn. Nếu không cùng một băng tầng, khó mà gặp gỡ nhau lâu dài. Nếu không đi cùng một hướng, làm sao ngồi chung thuyền? Có lẽ, bạn cũng đã có kinh nghiệm, trong những lúc hát, ý

nghĩa giá trị mà bạn muốn mang đến người nghe, vì những lý do nào đó, người nghe đã không lãnh hội.

Toàn thể khái niệm về Ý Nghĩa Của Ca Hát là điều gì tinh tế và khó nắm bắt. Giống như một hương vị độc đáo của một món ăn ngon, nó là một phẩm chất không thể xác định, nhưng nếu không có nó, món ăn ngon hoặc tiếng hát hay, sẽ không có hiệu quả như mong muốn. (Trang118) ()*

Khái niệm “Ý nghĩa của ca hát” không có định nghĩa rõ ràng. Ngay cụm từ “Ý nghĩa của ca hát” cũng không chính xác vì từ vựng “ý nghĩa” nghiêng về giá trị và từ vựng “ca hát” nghiêng về nghệ thuật diễn đạt. Không thể xác định, chúng ta tìm hiểu qua cách so sánh.

Ví dụ, người đệm đàn, tuy là bài quen thuộc, đã quen bài bản, nhưng người chơi đàn nghệ sĩ sẽ đệm cho mỗi người hát mỗi khác, sẽ đệm mỗi lần mỗi khác. Mỗi lần đệm là mỗi lần cho phép hứng khởi và tự phát được tự do lộng lẫy, dĩ nhiên trên nền tảng lý thuyết âm nhạc thuần thực. Phần trôi nổi sáng tạo chính là điểm đặc thù của mỗi người chơi đàn. Đó là ý nghĩa của đệm đàn.

Ví dụ, phụ nữ luôn luôn trang điểm theo niềm tin “thế nào là đẹp” của mỗi người. Họ học hỏi, thí nghiệm, thay đổi vật liệu, thậm chí vay mượn dao kéo ... tất cả kinh nghiệm thực hành mỗi ngày mỗi tích trữ và kinh nghiệm hiệu quả của vay mượn y khoa trở thành kinh nghiệm đặc thù của mỗi người nữ về tự trang điểm, đôi khi trang điểm giùm người khác. Người phụ nữ trang điểm hay đẹp mỗi lần ngồi trước gương soi không phải để làm đẹp khuôn mặt của mình, mà làm đẹp khuôn mặt đang đối diện. Nói một cách khác, khuôn mặt trong gương là khuôn mặt khách quan, dùng nghệ thuật chủ quan về cái đẹp, làm cho khuôn mặt khách quan đẹp hơn theo giá trị

tùy mỗi trường hợp. Trang điểm đi chợ khác với trang điểm đi party sinh nhật, khác với party công sở, khác với buổi đi nghe hòa nhạc ... Đó là ý nghĩa của trang điểm. Biết vậy, mới hay cho câu thơ *Văng chàng điểm phấn trang hồng với ai?* (Chinh Phụ Ngâm.)

Khi nói về thực hành, “ý nghĩa của ca hát” là những gì thu hút người nghe trong mỗi lần trình diễn. Sẽ không có hai lần trình diễn giống nhau, không có khán giả giống nhau, vì vậy, sẽ không có ý nghĩa của ca hát giống nhau.

Khi thực hành, ý nghĩa của ca hát chỉ hiện diện trong lúc trình diễn. Vì vậy, lời giới thiệu hoặc chính người hát tự giới thiệu phải là phần đóng góp cho ý nghĩa của ca hát, không phải để màu mè, trang điểm văn chương, hoặc để đánh bóng người nói. Đó là ý nghĩa của giới thiệu người hát.

Trong khi lý thuyết cho thấy, ý nghĩa của ca hát là giá trị diễn đạt, thì thực hành, có thể mượn câu nói thời danh của triết gia Heraclitus, *không bao giờ có thể tắm hai lần trong cùng một dòng sông*.

Ngu Yên.

Truyện Ngắn Mỹ. Truyện Giáng sinh.

The Gift of The Magi

O. Henry

Ngu Yên dịch

O. Henry là bút hiệu của William Sydney Porte(1862-1910). Nhà văn Mỹ chuyên viết truyện ngắn. Sinh tại Greenboro, North Carolian. Dời về Texas năm 1882. Dời đi New York năm 1902, sau khi vợ qua đời. Ông sáng tác 381 truyện ngắn. Bao gồm: The Gift of Magi, Duplivity of Hargraves, The Ransom of Red Chief. Truyện ông được chú ý vì luôn luôn có những chấm dứt ngạc nhiên đầy thích thú.

Ông để lại hậu thế không chỉ những sáng tác mà còn một giải thưởng vinh dự hàng năm dưới tên O.Henry Award.

Món Quà của Ba Vua.

Tất cả cả là một đô-la tám mươi bảy xu. Sáu mươi xu trong số tiền là đồng xu lẻ. Mỗi lần, kiếm được một, hai xu do việc đẩy giúp xe cho người đi chợ, người bán rau và người bán thịt cho đến khi đôi má họ thẹn thùng nóng đỏ vì sự im lặng buồn xỉn hàm ý cách đối xử quá sức hà tiện. Della đếm tất cả ba lần. Một đô-la tám mươi bảy xu. Ngày mai là lễ Giáng Sinh.

Rõ ràng, không thể làm gì khác hơn, năm phịch xuống chiếc ghế tồi tàn rồi hét lên. Cô Della làm như vậy. Việc này kích động phản ứng đạo lý về đời sống được tạo ra từ những than khóc, sứt sùi, tiếng cười và chiếm ưu thế là những cái khịt mũi.

Trong khi người tình trong tổ ấm đang xiêu xuống từ giai đoạn một sang giai đoạn hai, hãy nhìn quanh nơi cô ta ở. Một căn hộ trang bị đồ đạc với giá 8 đô-la mỗi tuần. Đây không phải là cách mô tả chính xác

về người ăn xin, nhưng chắc chắn những lời lẽ đó có trong cảnh tượng của bảy hành khất.

Ngoài mặt tiền bên dưới có một hộp thư, không có thư nào, một nút điện, không có ngón tay người sống nào kêu gọi tiếng chuông. Ngoài ra, một tấm thẻ thích hợp viết tên "Mr. James Dillingham Young."

Trước đây tên "Dillingham" nổi như cồn trong thời kỳ thịnh vượng, khi chủ nhân của tên này được trả 30 đô-la mỗi tuần. Giờ đây, lợi tức giảm xuống 20 đô-la. Họ phải suy nghĩ nghiêm túc để viết tắt chữ "D", James D. Young, cho phù hợp sự khiêm tốn. Nhưng mỗi khi ông James Dillingham Young về nhà được vợ, cô James Dillingham Young, đã giới thiệu lúc trước là Della, ôm choàng chào đón, mọi sự trở nên tốt đẹp.

Cô Della nín khóc, lấy một miếng giẻ tắm bột xoa lên má. Đứng bên cửa sổ thẫn thờ nhìn con mèo xám đi qua hàng rào xám sau sân màu xám. Ngày mai là Giáng Sinh, cô chỉ có \$1.78 để mua quà cho James, mặc dù đã tiết kiệm từng xu trong nhiều tháng. 20 đô-la một tuần không đủ thiếu vào đâu. Các khoản chi tiêu lớn hơn cô dự tính. Họ luôn luôn thiếu thốn như vậy. Chỉ \$1.78 để mua quà. Ôi, James của cô. Cô đã dùng nhiều thời giờ sung sướng để kế hoạch làm điều gì đó tốt đẹp cho anh ta. Điều gì hiếm hoi và giá trị. Điều gì gần như tương xứng với vinh dự được James sở hữu.

Có một gương soi đứng giữa các cửa sổ trong phòng. Có lẽ, chúng ta đã từng thấy chiếc gương soi đứng trong căn hộ \$8 đô-la. Một người gầy ốm, đi nhanh ngang gương, có thể thấy hình ảnh phản chiếu, như một chuỗi sọc dài vội vàng kéo qua. Có thể nhận được khái niệm khá chính xác về ngoại hình. Della mảnh mai và thành thạo cách làm đẹp này.

Đột nhiên, cô quay ngoắt lại từ cửa sổ, soi mình trước gương. Đôi mắt sáng lên rực rỡ, trong khoảnh khắc, khuôn mặt biến sắc, nhanh nhẹn mở mái tóc, tóc buông xuống đầy đặn và dài thật dài.

Có hai thứ tài sản của James Dillingham Young, mà hai người đều tự hào. Chiếc đồng hồ vàng của James, di vật của cha anh từ đời ông nội. Và mái tóc của Della. Nếu hoàng hậu Sheba sống trong căn hộ bên kia trục thông gió trong tòa nhà, một hôm nào, Della sẽ để tóc xõa ra ngoài cửa sổ để sấy khô sẽ làm mất giá trị những món nữ trang, quà tặng của quân vương. Nếu vua Solomon làm người canh cửa, tất cả châu báu chất đống dưới hầm nhà, James rút đồng hồ vàng ra mỗi khi vua đi qua, để theo dõi ông nhổ râu vì ganh tị.

Lúc này, mái tóc xinh đẹp của Della rơi xuống gọn sóng như dòng thác nước nâu, dài đến dưới đầu gối, như một chiếc áo dài được may cho cô mặc. Rồi vội vã cuốn lên, lo lắng. Có một lúc, cô đứng lặng yên, vài giọt nước mắt rơi tung tóe trên tấm thảm đỏ sờn rách.

Khoác chiếc áo nâu cũ, đội mũ nâu bạc màu. Với chiếc váy xòe và ánh sáng lấp lánh rực rỡ trong đôi mắt, cô tung tăng xuống cầu thang ra phố.

Dừng chân trước một tiệm treo tấm biển: “Mne Sofronie. Đủ loại hàng tóc đặc biệt.” Nhảy lên, Della chạy đến, thu mình lại, thở hổn hển. Một bà, to lớn, trắng bạch, lạnh lùng, hầu như bà “Sofronie” không thèm nhìn.

“Bà có mua tóc tôi không?”

“Tôi mua tóc. Bỏ mũ ra, để tôi xem tóc ra sao.”

Suối thác nâu chảy xuống.

“Hai mươi đô-la.” Bà dùng tay nâng mái tóc một cách điêu luyện.

“Đưa tôi hai mươi đô-la ngay.”

Hai giờ tiếp theo, lướt trên đôi cánh hồng. Quên đi cảnh tượng đau lòng trước đây. Cô đang lục lọi các cửa hàng, tìm quà Giáng Sinh cho James.

Cuối cùng, cô đã tìm được. Cái này chắc chắn đã làm riêng cho James, không thể cho ai khác. Cái này không giống bất kỳ cái nào trong tất cả các cửa hàng. Cô lật qua lật lại. Đây là một dây bạch kim thiết kế đơn giản và tao nhã, biểu lộ giá trị bởi bản chất không phải đơn thuần do trang trí. Đúng y như những gì nên làm. Dây bạch kim xứng đáng với chiếc đồng hồ. Khi vừa nhìn thấy, cô biết ngay nó thuộc về James. Sự yên tĩnh và ý nghĩa, dùng mô tả cho cả hai, người và vật. Họ tính tất cả 21 đô-la. Cô còn 87 xu, vội vã đi về nhà. Với dây bạch kim gắn vào đồng hồ, nhìn thật tuyệt, James có thể lo lắng thời giờ ở bất kỳ công ty nào, nhưng khi nhìn nó, một cách kín đáo, sợi đeo mới thay cho sợi dây da đã cũ.

Khi Della về đến nhà, cơn say của cô đã nhường chỗ cho sự thận trọng của lý trí. Lấy máy uốn tóc, đốt ga và bắt đầu sửa chữa những vết tàn phá do lòng hảo tâm cộng với tình yêu. Luôn luôn là một công việc lớn, bạn đọc thân mến, một nhiệm vụ khổng lồ.

Trong vòng 40 phút, những lọn tóc nhỏ phủ xuống, ôm sát đầu cô, trông tuyệt vời như một nữ sinh trốn học. Nhìn mình trong gương rất lâu, cẩn thận và tự phê phán.

Tự nghĩ thầm, “Nếu James không nổi giận trước khi nhìn thật kỹ, anh sẽ nói tôi giống như cô gái đồng

ca trong Coney Island. Nhưng tôi biết làm sao hơn. Mua được thứ gì với \$1.78 xu?”

Lúc 7 giờ, pha sẵn cà phê, bắt chảo lên bếp nóng, chuẩn bị nấu món sườn heo.

James không bao giờ muộn. Della gấp đôi sợi dây đeo, cầm trong tay rồi ngồi vào một góc bàn gần cửa lớn, nơi anh sẽ bước vào. Nghe bước chân bước lên cầu thang ở tầng một, mặt cô bỗng tái nhợt. Cô có thói quen ít nói những lời cầu nguyện về những việc bình thường hàng ngày, nhưng lúc này, cô thì thầm, “Xin Chúa khiến anh ấy nghĩ rằng con vẫn còn đẹp.”

Cánh cửa mở, James bước vào rồi khép lại. Anh ta trông gầy và nghiêm túc. Tội nghiệp, anh chỉ mới hai mươi. Phải gánh nặng một gia đình. Anh cần một áo khoác mới và một đôi găng tay.

James dừng lại ngay sau cánh cửa, bất động ngăn người như người được mùi chim cú nướng. Mắt anh dán chặt vào Della, như thể hiện điều gì mà cô không nhận ra, điều này làm cô kinh hãi. Ánh mắt không phải tức giận, không phải ngạc nhiên, không phản đối, không kinh khiếp, không biểu lộ một loại tình cảm nào mà cô đã chuẩn bị đối phó. Anh chỉ nhìn cô đắm đắm với nét cảm xúc đặc biệt trên gương mặt.

Della uốn người rời khỏi bàn, tiến tới anh.

Cô kêu lên, “Anh James, đừng nhìn em như vậy. Em đã cắt tóc và bán đi vì em không thể sống qua Giáng Sinh mà không có quà tặng cho anh. Tóc em sẽ mọc lại. Anh không giận, phải không? Em không thể không làm như vậy, nhưng tóc em sẽ mọc nhanh khủng khiếp. James nói đi, Giáng Sinh vui vẻ. hãy cùng nhau sung sướng. Anh không biết món quà tuyệt đẹp, tuyệt diệu, mà em đã mua cho anh.”

“Em cắt tóc?” James hỏi một cách nặng nề. Như thể anh chưa nhận ra sự thật về việc phát minh đó ngay cả sau khi đã lao động trí óc. anh tò mò nhìn chung quanh căn phòng. “Em nói, bán tóc rồi?” James nói gần như khờ khạo.

“Anh không cần tìm, em nói, em đã bán rồi. Đêm nay là lễ Giáng Sinh. Anh phải vui với em cho mọi chuyện tốt đẹp. Có lẽ, mái tóc em cũng xứng đáng.” Đột nhiên, cô tiếp tục với giọng nói hết sức ngọt ngào, “Nhưng không ai có thể đếm được tình yêu của em cho anh. James, em bắt đầu nấu sườn nha?”

Qua cơn mê, James nhanh chóng tỉnh lại. Anh ôm lấy Della. Trong 10 giây, chúng ta hãy thận trọng xem xét kỹ lưỡng một số mẫu chuyện không hợp lý theo chiều hướng khác. Tám đô-la một tuần hoặc một triệu năm, có khác biệt gì? Một nhà toán học hoặc một người thông minh sẽ cho bạn đọc câu trả lời sai. Ba vua mang đến những món quà giá trị, nhưng không có món quà này. Lời xác định tối tăm vừa rồi sẽ sáng tỏ ở phần sau.

James rút ra một chiếc gói từ túi áo, ném xuống bàn.

“Della, đừng nghĩ lắm về anh. Anh không quan tâm bất cứ chuyện gì trong việc cắt tóc, cạo trọc hoặc gội đầu, vì không thể làm cho anh yêu em ít hơn. Nhưng nếu em mở gói quà này, em sẽ hiểu tại sao lúc này anh hết sức ngần ngại.”

Những ngón tay trắng trẻo nhanh nhẹn mở sợi dây, xé bao giấy. Tiếp theo, một tiếng thét sung sướng ngân ngời. Rồi than ôi, nữ tính nhanh chóng thay đổi thành dòng nước mắt, rên rỉ cuồng loạn. đòi hỏi ngay lập tức người chủ căn nhà phải tận dụng hết quyền năng để an ủi.

Vì trong gói quà đó, một bộ lược để cài hai bên và phía sau mà Della đã tôn thờ từ lâu trong khung cửa kính ở Broadway. Bộ lược thật đẹp, hoàn toàn bằng vỏ mai rùa, vành nạm ngọc, chỉ còn là chiếc bóng cài lên mái tóc diệu kỳ đã biến mất. Cô biết bộ lược rất đắt tiền. Đơn giản, trái tim cô chỉ ước ao, khát khao nhưng không một chút hy vọng nào mua nổi. Giờ đây, lược đang ở trước mặt, nhưng mái tóc để những món đồ trang sức ước mơ này trang điểm, đã không còn nữa.

Rồi cô ôm chặt bộ lược vào lồng ngực. Một khoảng thời gian sau, mới nhìn lên với ánh mắt mơ màng, và mỉm cười, “James, tóc em sẽ dài nhanh lắm.”

Bỗng Della nhảy dựng lên như con mèo biết hát, bật tiếng kêu: Ồ. A.

James vẫn chưa nhìn thấy món quà của mình. Cô háo hức đưa nó đến anh trong lòng hai bàn tay mở ra. Một sợi dây kim loại quý giá dường như lóe sáng phản chiếu tâm hồn sáng ngời và sôi nổi của cô.

“James, có đẹp không? Em đi khắp phố mới tìm được. Anh phải xem giờ hàng trăm lần mỗi ngày. Đưa đồng hồ cho em. Em muốn nhìn thử hai thứ này với nhau ra sao.”

Thay vì nghe lời Della, anh ta ngồi bịch xuống ghế dài, đặt hai tay ra sau đầu, mỉm cười.

“Em, chúng ta hãy cất những món quà Giáng Sinh một thời gian. Hiên giờ, chúng quá đẹp để dùng. Anh đã bán đồng hồ để mua bộ lược. Bây giờ, em cứ đi nấu món súp.”

Ba vua, như đã biết, là những nhà thông thái, thông minh tuyệt đỉnh, đã mang quà đến cho Chúa con trong máng cỏ. Họ đã phát minh ra nghệ thuật tặng quà Giáng Sinh. Về mặt trí tuệ, chắc chắn là những món quà thượng hạng. Trong trường hợp nếu trùng

nhau, có khả năng trao đổi hàng đầu. Ở đây, tôi kể cho các bạn nghe một tiết mục tầm thường của cặp tình nhân khờ khạo trong căn nhà, đã hy sinh cho nhau những báu vật lớn nhất của bản thân. Nhưng lời cuối cùng gửi đến những ai thông minh là trong tất cả các quà tặng, đây là hai món quà khôn ngoan nhất. Cho dù, đối với tất cả những ai đang cho và nhận quà, họ được xem là những người khôn ngoan nhất. Khắp nơi họ đều dẫn đầu khôn ngoan. Họ là ba vua.

Danh Vọng.

Không Có Kết Thúc

Ngư Yên

Khi làm việc có lý tưởng, danh vọng là thành quả của việc làm. Khi làm việc không có lý tưởng, danh vọng sẽ trở thành mục đích. Người làm bất kỳ một việc gì chỉ vì ham muốn danh vọng, lòng như một tên trộm mặc áo thầy tu, chỉ đạo đức ban ngày, khi đêm đến, bịt mặt lẫn vào bóng tối. Vì vậy, cả đời sống hồi hộp, lo âu, sợ bị khám phá, sợ bị bắt gặp. Kẻ gian không bao giờ đạt được và hiểu rõ, thế nào là “bình an dưới thế.” Nhưng tạo chấn thương sâu đậm hơn chính là lương tri, nhất là lúc về già, dù không còn trộm cướp vẫn nghe tiếng nói âm thầm khiển trách và tự kinh bỉ.

Có bao nhiêu người lớn tuổi đang hối hận vì lúc trẻ tham lam danh vọng đã có nhiều hành động đáng hổ thẹn?

Danh vọng: Leo lên, trèo lên, đi, đứng, nằm, ngồi, đều muốn cao hơn người khác, để được vỗ tay, khen thưởng, ngưỡng mộ. Khổ thay! vỗ một hồi, mỏi tay; khen một hồi, khô nước miếng; nhìn một hồi, mắt mờ ... Thế nào cũng phải ngừng. Khi ngừng, danh vọng tụt xuống cho tham vọng trồi lên.

Người coi danh vọng như cưỡi thuyền đi vào bão tố. Bão cấp 1,2,3,4, thì đau khổ, buồn rầu, Bão cấp 5, thì đi không trở lại. Vậy mà *lũ lượt người đi tới cũng đi* (*). Đi sau chữ "danh" là chữ "vọng", bao gồm hy vọng, thất vọng, tuyệt vọng, vọng tưởng. Trong khi chữ “danh” chỉ định giá trị trong xã hội, đời sống, chữ

“vọng” là thái độ và trạng thái tâm lý. Tâm lý luôn luôn là cõi bí ẩn, vì vậy, người ham mê danh vọng luôn luôn là kẻ bí mật, nếu không muốn nói là đen tối.

Danh, tiền và tình liên quan gắn bó với nhau. Có một thứ, dễ rửa hai thứ còn lại về cùng một nhà. Có danh, dễ kiếm tiền và dễ dụ gái. Người ham danh thường là người mê tiền và mê sắc dục. Hoặc nói trần trụi: ham một thứ là ham cả ba. Từ quan điểm này, có thể nào đưa ra một giả thuyết: người ham danh là người có máu lưỡng gạc và lòng phản bội? Hoặc nói ngược lại: kẻ phụ bạc vợ chồng thường là kẻ ham danh, ham tiền.

Danh vọng thuộc về một dòng họ gồm có ganh tị, cạnh tranh, ghét bỏ, ám hại, gièm pha, khinh bỉ, xem thường, thiếu hiểu biết, cực đoan và ngu dốt. Tại sao ngu? Người thông thái để danh vọng theo đuổi mình. Kẻ ngu rượt đuổi danh vọng. Chúa, Phật, Einstein, Socrates, ... mỗi sớm mai mở cửa, danh vọng sắp hàng chờ đợi trước nhà. Ngược lại, có điều gì bất ổn, lạ kỳ, khi ngày đêm chúng ta đuổi theo danh vọng, rượt một bóng mờ chạy nhanh phía trước. Có điều gì điên rồ khi ôm một đám mây mà sung sướng tưởng đang ôm vĩnh viễn tình, tiền, danh. Lẽ ra nên để tâm hồn và thời giờ ôm vợ hay chồng mới phải.

Có ai cảm thấy mình đạt danh vọng cao vì yêu chồng, mê vợ, yêu con cho đến cuối đời? Tôi khâm phục, vỗ tay, ngưỡng mộ những người này hơn hết thấy các nhân vật đứng trên tượng đài.

Được danh vọng và tham danh vọng, không phải là hai mặt của một đồng tiền, mà là hai con bài khác nhau: một con xì rô, một con xì bích. Người đánh bạc xem hai con này có giá trị như nhau. Người bói toán, chiêm nghiệm tương lai, lật bài xì bích, biết ngay tai vạ. Người nào đang tính toán trộm cắp công

danh, thay vì dùng tài năng đoạt lấy, nghĩ lại đi, có phải trái tim mình giống con bích đen?

Người tham danh vọng không phải không có tài, nhưng họ muốn được công nhận, thù lao, tôn vinh lớn hơn tài năng họ đang có. Như con tôm muốn hóa rồng, nhảy qua ba đợt sóng lớn, cuối cùng bị sóng đánh lộn nhào: đít lên đầu, đầu xuống đít. Nếu chúng ta quan sát hàng ngày, chung quanh có rất nhiều người đang nhảy, dù đít đã ở trên đầu. Có con sâu xấu hóa thành bướm đẹp, thì có con dòi hôi hóa thành ruồi bần. Cũng là hóa thân, sao người ta hay dùng bướm làm ẩn dụ mà không dùng ruồi? Ruồi lúc nào chẳng nhiều hơn bướm.

Định luật tự nhiên ngàn đời đã định: Biết bơi thì ở dưới nước. Biết chạy nhảy thì ở trên bờ. Biết bay thì lên không trung. Cả ba loại này đều không thể thành rồng, vì rồng là ảo ảnh, ảo mộng, hoang tưởng. Có ai thấy được con rồng ra sao? Có ai biết được con rồng là kiểu mẫu của cá sấu thẳng hoa? Người muốn hóa rồng phải chặng cấn cước của họ vốn là cá sấu? Nên khi thành rồng giả thì bản tính "cá sấu" gây hại cho người khác và tự di họa bản thân? Nhìn một cách thật thà hơn, bình dân hơn, dòi không thể thành bướm. Danh vọng cao nhất của dòi là ruồi.

Ở dưới nước, vì sao lại muốn làm vua trên bờ? Man rợ trong rừng sâu, vì sao muốn trở thành hoàng hậu, công chúa? Vì sao tất cả chim bay, không con nào muốn hóa thành con còng con cua? Thế mới hiểu ra, danh vọng không bao giờ đi xuống. Nếu đi xuống, gọi là thất vọng. Danh vọng luôn luôn đi lên, không có giới hạn, không có thỏa mãn, hành trình này gọi là tham vọng. Như vậy, danh vọng và thất vọng mới là hai mặt của một bàn tay. Một mặt dùng để vuốt ve an ủi, mặt kia dùng để tát tai.

Thức dậy lúc 2 giờ sáng,

sau một chiêm bao kinh hoàng.

Mơ gặp một ông thầy, dạy tôi nghề ăn trộm.

Khi ông làm chính trị, dạy cướp bóc kẻ dại khờ.

Dạy tham nhũng là làm phúc cho người thất thế.

Dạy nói dối là sấm truyền cho kẻ có mắt nhưng mù.

Dạy ngu xuẩn vì cả tin không bao giờ kiểm chứng.

Khi ông làm tu sĩ, dạy ăn trộm tâm linh.

Dạy gặp kẻ khổ đau, hứa cho họ hạnh phúc.

Dạy gặp kẻ bần cùng, hứa cho họ đầy đủ đời sau.

Dạy gặp kẻ thất tình, hứa với họ đi tu sẽ vui sướng.

Dạy lời hứa là khí giới lợi hại nhất trên đời,

Người hứa với nhau như chơi xì tố, không ai có đôi.

Khi ông làm kinh doanh, dạy tôi:

giả hình và lợi dụng là anh em sinh đôi,

xuất hiện liên hồi, người mất tiền không biết ai thủ phạm.

Hạ sách: Đem cái lợi dụ người.

Trung sách: Giả giàu sang cho họ bắt chước.

Thượng sách: Mang mặt nạ từ thiện.

Ông dạy tôi bay và bay rất cao, lả lướt trên thành phố.

Bạn bè, hàng xóm, kể cả thị trường đều ngưỡng mộ.

Phụ nữ đẹp đến xin chữ ký, thanh niên xin làm học trò.

Tôi rạng rỡ như cây đuốc olympic, mọi người phải bảo vệ.

*Rồi đến hôm biểu diễn bay,
tôi giăng đôi tay, chạy thật nhanh, chờ cất cánh,
Lạ lòng thay, như con vịt lệt đệt không cách nào bay
lên.*

*Người xem thất vọng, la ó, quăng cà chua, quăng
trứng.*

Tôi quá sức xấu hổ với vợ con.

*Thức dậy,
suốt đêm vẫn còn xấu hổ.*

Danh vọng như lãnh lương. Làm giáo sư lãnh lương cao. Làm công nhân lãnh lương thấp. Lương bổng tương xứng với khả năng. Danh vọng tương ứng với tài hoa. Việc này tự nhiên thôi. Làm thơ đại khái mà muốn nổi bật như Lorca, là nhân công hầm mỏ cần được trúng số độc đắc. Ra quán bàn chuyện chính trị, quân sự đông tây như Hàn Tín, Trương Lương, là hiệu nhà lính, nói nhà quan.

Danh vọng là kết quả trao đổi không tương đương nhưng phù hợp với tài năng, là xì rô. Ra ngoài điều kiện này, danh vọng là xì bích. Cầm trong hồn lá bài bích là điềm xấu, ít nhất là nỗi buồn tự xấu hổ. Đã là người có danh vọng vì sao mang mặc cảm trong lòng, vì con xì bích ngụy trị, ám ảnh, luôn luôn cảnh báo danh vọng sắp bị thất vọng.

Đôi khi, có người tự hỏi, mình có tài, tại sao không có danh vọng phù hợp? Có thể vì không gặp thời, chuyện này hiếm hoi. Có thể vì không phát huy tài năng đúng mức. Có thể vì tưởng làm mình có tài. Từ một tài năng có thật, biến thành hiệu quả để có danh vọng xứng đáng, đòi hỏi một hành trình tuy ngắn ngủi từ trí não đến hai bàn tay, nhưng xa vời như đường đi từ trái đất lên đến mặt trời. Nhưng trước

hết, làm sao biết mình có tài hay không? Hỏi mẹ vợ, mẹ chồng, thì rõ.

Danh vọng được xác định khá rõ ràng, là ham muốn địa vị cao trong xã hội, thế giới, hoặc lịch sử. Nghĩa là, có đám đông mới có danh vọng. Lên núi, vào sa mạc, đóng cửa nhà, ở một mình, chỉ có gia đình, tự nhiên danh vọng bỏ đi. Tránh danh vọng là tránh đám đông. Chẳng phải vì vậy Lão Tử đã cưỡi trâu biến vào sa mạc?

Những nghệ sĩ chân chính thường hiểu được ảnh hưởng tri trệ của đám đông, họ tìm cách tránh né, bỏ chạy. Họ lơ là với đám đông cụ thể nhưng lại quan tâm đến đám đông vô hình, đám đông trong tương lai, vì vậy, danh vọng lại trôi lên. Thể loại danh vọng trường tồn trong tương lai này, về mặt lịch sử, đào tạo những chính trị gia đủ hạng tốt xấu.

Chẳng hiểu vì sao danh vọng lại thu hút người ta say mê, cuồng dại, có khi thậm thiết như vậy?

Có lẽ, đa số con người không muốn nhìn nhận hoặc không biết sự thật về mình.

Ngu Yên, tháng 9 năm 2021

Kịch 10 Phút

Once In A Blue Moon

L.E. Graboski-Cotton

Ngụ Yên Dịch

L.E. Grabowski-Cotton

Viết kịch, viết văn, và viết truyện phim.

Tốt nghiệp đại học Florida State về phim ảnh, truyền hình.

Tốt nghiệp đại học George Mason ở Fairfax, Virginia, MA về Văn chương Anh. BA về Truyền thông.

Về kịch nghệ, Grabowski-Cotton có

những vở kịch nổi tiếng, như *The Perfect Proposal*, 2007, được chọn diễn tại lễ hội 2010 đại học Bradley New Faces Festival và lễ hội Rio Hondo Kịch 10 phút.

Vở kịch 10 phút, *Something Called Truth*, được chọn diễn tại Lễ Hội kịch Provincetown Spring Playwrights Festival, 2007.

Ngoài ra, cô còn là một nhà văn được mến mộ trong giới thưởng ngoạn truyện Chớp. Truyện ngắn, *The Mourning Dove*, lãnh giải nhất trong cuộc thi Literal Latte's Fiction Writing.

Hãng Du Lịch Once in a Blue Moon

Once in a blue moon diễn lần đầu ở đại học Jacksonville, tại Jacksonville, Florida, ngày 15 tháng 5, năm 2016.

Điểm kịch:

Diễn tiến của vở kịch này đưa người đọc đi giữa hai hàng ngạc nhiên. Càng đọc càng thích thú vì những lý luận tưởng như rồ dại của nhân vật nữ. Lý luận một cách hết sức phi lý, người đọc có cảm tưởng vở kịch này còn non nớt. Nhưng làm sao được, kịch tác gia là một người viết nổi tiếng đương thời.

Đọc cho đến dòng chữ sau cùng để thưởng thức tài năng bán hàng của cô chủ hãnh du lịch và tài nghệ viết kịch của L.E. Grabowski-Cotton.

Nhân vật:

Valentine Grace: (VG) phóng khoáng và khôi hài.

Montgomery Bloom: (MB) nhà kinh doanh bảo thủ và lý trí.

Mở Màn:

Hãng du lịch Once in a Blue Moon treo bảng quảng cáo viết: “Cho chúng tôi biết địa danh, chúng tôi sẽ đưa bạn đến đó.” Một phụ nữ trẻ, Valentine Grace, ngồi sau bàn viết, đọc sách. Nhan sắc bình thường, tóc dài có lộn và gầy guộc. Nhưng nàng có phẩm

chất tao nhẽ, mơ mộng. Nàng thường xuyên thờ dài trong lúc đọc và liếc nhìn ra cửa, như thể mong chờ khách.

Không có ai.

Một lúc sau, nàng đứng lên, vắn vẹo người. Khi nàng vừa nghiêng người, một người đàn ông xuất hiện, mặc đồ vét, mang cà vạt, nhìn rất chuyên nghiệp.

MB: Có phải đây là hãng du lịch Once in a Blue Moon?

(Giật mình, Valentine đứng thẳng lên, xoay lại.)

VG: Phải không?

MB: Tôi đang hỏi cô?

VG: Ô, phải rồi. Đúng rồi. Trừ phi ông nói không phải, trong trường hợp này, thì không phải. Ông thấy đó, khách hàng luôn luôn đúng. Ngoại trừ khi họ sai.

MB: Cô là Valentine Grace?

VG: Vâng. (Ngưng.) Ý tôi muốn nói. (ngưng.) Không. Không phải.

MB: (Thất vọng.) Nghĩa là sao?

VG: Xin lỗi ông, ông đang hỏi gì?

MB: (Lắc đầu.) Để tôi hỏi câu khác. Cô tên gì?

VG: Tôi là Valentine Grace. Tuy nhiên, mẹ tôi cũng là Valentine Grace. Thành thử, tùy là ông tìm ai. Mẹ tôi là giám đốc của hãng này. Nếu ông muốn nghỉ, bà có sáng kiến lúc đặt tên. Phụ nữ núp sau phụ nữ.

MB: Mẹ cô có ở đây không?

VC: (Lắc đầu.) Bà đang đi nghỉ mát. E rằng không biết bao giờ trở về. Đã đôi lần, bà đi chơi xa và không bao giờ quay lại.

MB: Không thể tin được.

VC: Dĩ nhiên. Đó là lý do bà thành lập hãng du lịch, vì thích đi chơi. Đáng tiếc, bà không chịu nghĩ kỹ, để điều hành hãng du lịch, trong thực tế cần phải ở một chỗ. Có lẽ, vì vậy mà tôi ra đời. Bà nghĩ đúng. Nếu mẹ không thể điều hành hãng du lịch, thì con gái sẽ làm, không phải con trai, vì bà không thích đàn ông, bà nói, họ hơi hám và đòi hỏi quá nhiều. Chỉ vì thế, bà lựa một người đàn ông trong khu nghỉ mát, đẹp trai, dù vẫn còn hơi mùi đàn ông. Tôi đoán ông ấy gầy guộc và tóc giống tôi. Bà ngủ với ông và mang bầu liền tay. Chín tháng sau, tôi có mặt.

MB: Chắc cô đang đùa.

VC: Ở đoạn nào?

MB: Nay cô, Tôi không có thời giờ nghe kể chuyện đời. Tôi đến đây vì có vấn đề quan trọng.

VC: Đúng vậy, tôi không muốn kể chuyện mình. Không bao giờ nên kể quá nhiều cho khách nghe. Mẹ dạy tôi như vậy. Tôi làm việc cho mẹ từ lúc mới sinh ra. Ông biết không, lúc còn trong bụng, bà thường nói với tôi, tập luyện cách tiếp đón và trò chuyện với khách. Bà dặn, phải luôn luôn bắt đầu bằng câu hỏi. (*Nở nụ cười tươi tắn.*) Ô, ông định đi du lịch ở đâu?

MB: Không nơi nào cả. Tôi đang cố nói với cô, tôi đến đây vì cô bạn gái.

VC: Ô, tôi e rằng không thể đưa ông đến đó.

MB: Ở đâu?

VC: Không biết chính xác nơi nào. Năm vừa rồi, chúng tôi đã đưa nhiều người đi, lỗi tại tôi. Cho họ

đi miễn phí. Không biết vì sao, thị trường của nơi ‘Vô Định’ gọi tôi, thật vậy, buộc tôi phải chịu trách nhiệm đã gây ra sự khó khăn cho kinh tế bản xứ, dân số gia tăng quá độ, ‘Không Ai’ tìm được việc làm.

MB: Cô muốn nói, không có ai tìm được việc.

VC: Đúng. Tôi lập lại. Không Ai. Không Ai là con gái của thị trường, nếu cô không tìm ra việc làm, đó là dấu hiệu tồi tệ. Ông nói với tôi, từ nay trở đi, bất kỳ trường hợp nào, không thể gửi bất cứ ai đến nơi Vô Định.

MB: Thôi. Được rồi. Có ai khác để tôi bàn thảo thêm?

VC: Có.

(Lúng túng.)

MB: *(Bực mình)* Cô có thể cho tôi gặp họ không?

VC: Ô, ý ông muốn gặp ở đây. Không, ở đây chỉ có tôi. Nhưng thế giới có rất nhiều người, có người thích nói, có người không, đa số thích bàn thảo.

MB: Nay cô, tôi chỉ cần biết bạn gái tôi đang ở đâu. Vài tháng trước, cô ấy đã đến đây, để đi du lịch một nơi nào đó. Rồi xem như không gặp lại. Cô có thể dò xem danh sách và cho tôi biết không?

VC: Có thể được nhưng có thể không được. Chúng tôi rất nghiêm túc về việc giữ kín thông tin của khách hàng. Đó là hợp đồng: “Khi khách đi rồi, chúng tôi giả như không biết.”

MB: Tôi có chuyện quan trọng cần gặp cô ta.

VC: Tại sao?

MB: Vì tôi mong muốn gặp cô ấy. Lý do này không đủ sao?

VC: (*Tỏ vẻ ngạc nhiên*) Đủ! Theo tôi là vi phạm hợp đồng *Khi khách đi rồi, giả như không biết*. Không. Không đủ lý do.

MB: Thôi được. Tôi cần gặp cô ấy vì ... vì ... tôi ...

VC: Chuyện gì? Ông ra làm sao?

MB: (*Hạ giọng*) Tôi sắp chết. Tôi mắc bệnh Instico Imaginario Flabrightis.

VC: (*Tỏ vẻ nghi ngờ*) Nghe giống như bệnh bịa đặt.

MB: Bệnh thật. Bác sĩ Flabrightis đặt tên. Ông là chuyên gia đặc biệt về Flabrightitry trên thế giới. Ông nói, tôi không còn bao nhiêu thời gian nữa.

VC: Tính theo đồng hồ của ông hay của bác sĩ?

MB: (*Không hiểu rõ*) Cô nói gì?

VC: Tôi đoán là theo bác sĩ, vì không thấy ông đeo đồng hồ. Có thể nói tốt hơn, nếu đồng hồ ông ấy bị chạy chậm, ông sẽ có nhiều thời giờ hơn là ông tưởng. Nếu đồng hồ chạy nhanh, ông sẽ còn ít giờ. Nếu tôi là ông, sẽ liên lạc ngay với bác sĩ, tìm hiểu rõ hơn và yêu cầu ông ta sửa kim đồng hồ ngược lại, cho ông có thêm thời giờ.

BM: Cô nói toàn chuyện hoang đường.

VC: (*Phản pháo*) Tôi không phải là người bịa đặt tên bệnh.

BM: Tôi không còn nhiều thời giờ. Chỉ có ba hoặc bốn tháng. Đó là lý do tôi muốn tìm cô bạn gái, để sống những ngày còn lại bên nhau.

(*Im lặng*)

VC: Cô ấy không yêu ông.

BM: Cô nói gì?

VC: Đó là lý do cô ấy bỏ đi.

BM: Không, không, không phải vậy. Cô ta cần ở xa một thời gian. Cô ấy nói, một lúc nào đó, bất kỳ ai cũng cần phải dừng nghỉ. Nhưng chúng yêu nhau tha thiết, điên cuồng.

VC: Thật sao? Hay ông chỉ nghĩ như vậy vì bây giờ ông sắp chết?

BM: *(Bối rối.)* Cô nói sao?

VC: Ai cũng muốn có một tình yêu lớn trong đời, phải không? Còn ông, không còn sống bao lâu nữa. Vì vậy, ông quyết định cô ấy là của ông. Nhưng không phải.

MB: Làm sao cô biết? Cô chưa từng gặp cô ấy?

VC: Tôi có gặp, vẫn còn nhớ rõ.

MB: Tôi chưa nói tên cô ấy.

VC: Sylvia Augustine?

MB: Làm sao cô biết?

VC: Tôi rất nhạy cảm những chuyện như thế này.

(Ngưng)

Vả lại, cô ấy là người duy nhất đến đây trong vòng sáu tháng qua.

BM: Cho tôi biết cô ấy đã đến đâu, tôi sẽ trả số tiền mà cô muốn, cho biết giá đi.

(Valentine suy nghĩ một lúc.)

Một ngàn tỷ và một người giúp việc.

MB: Cái gì?

VC: Tặng hai ngàn tỷ. Để tặng mẹ tôi một ngàn tỷ, còn phần kia của tôi.

MB: Tôi làm gì có một ngàn tỷ.

VC: Vậy thì, ba ngàn tỷ. Một cho tôi. Một cho mẹ. Còn một cho ông. Như vậy, ông sẽ có một ngàn tỷ. Đây là giá cuối cùng của tôi.

MB: Này cô, nhiều nhất tôi có thể trả là 500. Có được không?

VC: Không, nhưng tôi sẽ nhận.

MB: Được. Bạn gái tôi đang ở đâu?

VC: Ô, thật dễ ... Cô ta đi ... Quái, tôi quên mất.

MB: Cái gì?

VC: Nó hoàn toàn tuột mất khỏi trí nhớ tôi. Nhưng chúng tôi chỉ đưa khách đi một trong năm chỗ. Có lẽ, một trong năm chỗ này. Ngoại trừ, ... dĩ nhiên ... không phải ...

(*Sôi nổi.*)

Có lẽ, nếu tôi cho ông biết các chỗ ấy, ông sẽ đoán ra cô ta chọn nơi nào.

MB: Thật là khó tin quá. Cô không lưu trữ trong máy vi tính?

VC: Nếu có máy, tôi đã làm. Nhưng tôi không có máy vi tính. Bây giờ, ông có muốn nghe tên năm chỗ chúng tôi đưa khách đi hay không?

BM: (*Bực dọc*) vâng. Cô nói đi.

VC: Chỗ thứ nhất là "Vô Định". Nơi không còn nhận khách du lịch. Tiếp theo là "Gần Đến Nơi", rất phổ thông đối với khách. Rồi "Nơi Nào Đó", "Bất Kỳ Nơi Nào" và "Nhà".

MB: Chúa ơi!

VC: (*Không quan tâm*) Theo kinh nghiệm của tôi, Người đi "Gần Đến Nơi" là những người gần đạt được đời sống bên nhau. Họ hầu như sắp thành tựu. Sắp có tiền. Sắp có người tình quan trọng. Nhưng

thật ra, họ chưa có tất cả những thứ ấy. Chỉ ước mơ. Nghe có giống bạn gái của ông?

MB: Không. Có lẽ, tôi nên gọi mẹ cô. Bà ấy có thể giúp tôi không?

VC: Rồi còn “Bất Kỳ Nơi Nào”. Có rất nhiều người nói, họ sẽ đi bất kỳ nơi nào. Thông thường họ là những người buồn bã. Họ mong muốn làm bất cứ chuyện gì để thoát ra sự bất hạnh đang lấn áp đời họ. Kết quả, “Bất Kỳ Nơi Nào” chứa đầy kẻ khốn khổ. Bạn gái của ông có như vậy không?

BM: Thật là khó tin, tôi phải nghe những lời này.

VC: Bây giờ, những người đi “Nơi Nào Đó” thường thường khá hơn. Họ có nhiều tiền hơn, đại khái, có nghĩa họ vui sướng hơn. “Nơi Nào Đó” là nơi du lịch khá tốn kém, ông thấy không, nơi này vui hơn “Gần Đến Nơi.” Nơi này có nhiều chuyện để bận rộn.

MB: *(Bỏ cuộc.)* Nay cô, chắc tôi đi về. *(Đi ra cánh gà.)*

VC: Ô, chúng tôi cũng thường xuyên đưa khách về “Nhà”. Nhưng khi họ về đến nơi, lại nhận ra không giống như nơi họ ở. Nhà thấy khác nhau mỗi khi ông đến viếng. Nó thay đổi nhiều hơn tất cả các nơi khác. Cá nhân tôi rất thích “Nhà”. Nhưng hầu hết người ta không cảm kích nó.

(Montgomery sắp mở cửa đi ra, chợt dừng lại ...)

MB: Nếu cô liên lạc được với Sylvia, làm ơn nhắn giùm, tôi rất nhớ cô ấy, được không?

VC: Vâng. Nhưng thành thật mà nói, Montgomery à, nếu tôi là ông, sẽ quên phứt Sylvia. Tôi sẽ chịu trách nhiệm cuộc đời mình. Ngưng đi ông bác sĩ kỳ khôi kia, đã bịa đặt một chứng bệnh cho ông. Thay vào đó, tôi sẽ dùng 500 đồng kia đi du lịch “Nơi Nào Đó”. Mùa này, “Nơi Nào Đó” rất đẹp.

(Montgomery im lặng, nghĩ ngợi.)

MB: Nếu như tôi đồng ý? (*Bước về lại hướng Valentine.*) Nếu trong một khoảnh khắc, tôi từ bỏ cảm nghĩ thực tế? (*Bước thêm nữa.*) Nếu tôi hài lòng đi theo sự điên rồ của cô? (*Bước thêm nữa.*) Chuyện gì sẽ xảy ra?

VC: (*Húng khởi*) Tôi giúp ông mua chuyến du lịch ngay bây giờ. Có đủ cả lịch trình, sách hướng dẫn. Tôi sẽ chiếu cố tất cả thời giờ để sắp đặt theo ý thích của ông. Ông sẽ có những ngày vui vẻ. Ông thấy được không? Có muốn đi du lịch ở “Nơi Nào Đó” không?

(Im lặng, Montgomery suy nghĩ.)

MB: Cô biết không? Vâng. Tôi Đi. Tôi thực sự muốn xem nơi mà cô đưa tôi đến.

(*Đèn mờ dần.*)

Hạ Màn.

Tôi Là Đôi Vú

Tôi sinh ra đời làm đôi vú của em.
Không giống những đứa trẻ khác,
Tôi mọc lên ngực lúc nàng chín tuổi.

Nói đến chuyện vú, không phải vì dâm dục, vì bị lạm dụng, đôi khi bị sỉ nhục. Tất cả nhan sắc đều không đáng kể, nếu không có vú. Kim cương không đáng kể nếu không lộ liễu trên da.

Tôi không có miệng để nói, nhưng có cảm xúc truyền vào ngón tay, gõ lên bàn chữ.

Tôi là vú của em, bị đàn ông lạm dụng, dày vò. Những bàn tay yêu đương sàm sỡ. Những vành môi vừa mới ăn khuya. Anh yêu, ngày còn trẻ quen nhau, sao anh hiền quá vậy?

Vú để dành cho sơ sinh hay cho đàn ông?

Như trẻ chưa mặc tả, ban ngày, tôi núp dưới làn vải, chờ cơn gió thổi luồn vào, mát rượi. Chỉ có đêm không trăng mới biết mờ mịt nào có ma. Chỉ khi tắt đèn, mới biết ngón tay nào thành quỷ.

Mẹ dặn, con gái ngủ nằm nghiêng, nằm ngửa là dọn cơm mời kẻ đói. Đêm khuya thức giấc, nàng nằm nghiêng khép kín. Đạo đức như cây gậy, dù đánh sai chỗ lúc trẻ, về già vẫn còn bầm. Chị nàng đã nằm ngửa từ lâu.

Tôi sinh đôi, một bên trái, một bên phải. Tất cả những gì cô độc, nằm ở giữa. Những gì có đôi nằm hai bên. Thân thể con người là bàn toán cân bằng. Vì vậy, trái tim luôn luôn lẻ loi.

“Tôi chờ đợi lớn lên cùng giông bão.” Ông Thanh Tâm Tuyền nói đúng. Tôi nhớ đêm hôm đó, giông bão, tắt điện, trong căn phòng đông người. Bất ngờ, hai ba bàn tay chụp phủ đầu. Tôi nghẹt thở. Rồi cảm xúc. Rồi sợ hãi. Rồi sung sướng. Rồi đèn sáng. Rồi những bàn tay vô danh.

Từ kinh nghiệm sống vù, tôi biết có những hành động tục tĩu nhưng thánh thiện. Ngược lại, có những người thánh thiện vô cùng tục tĩu. Đứng chung quanh cô bé là những người đàn ông đạo mạo.

Để phản kháng tiêu cực, tôi mang nịt vú. Hai vòng tròn cùm hai cái tròn. Hoặc mặc áo giáp tự vệ những ánh mắt như súng liên thanh bắn suốt ngày.

Ông này muốn mở khóa. Ông kia gấp gáp tụt xuống. Ông nọ biểu lộ dâm dục nhưng che đậy nói yêu em suốt đời. Chỉ có anh hiền lành, đặt tay lên tôi qua vải áo, rồi trái tim anh nhảy ra khỏi ngực, rơi xuống túi quần.

Người yêu thật vô cùng tôn trọng vú.

Không chạm vào như xúc cá, bốc tôm,

như đang vẽ tranh bằng ngón tay nghệ sĩ.

Không vò viên

chỉ điêu khắc chung quanh núm hồng.

Không lạm dụng

dù sở hữu.

Người chồng thật yêu vú như chơi đàn thùng,

từng âm điệu, từng nốt một,
chờ âm thanh nhuộm bạc mái đầu.

Người chồng thật có hai tình nhân và một vợ bé
trên thân thể vợ lớn.

Không có đàn ông nào hiền lành,
chỉ có đàn ông biết trang trọng tình yêu.

Kinh nghiệm suốt đời sống vú, tôi biết, có những đàn
ông tục tĩu một cách thánh thiện. Ngược lại, có
những hành động thánh thiện vô cùng tục tĩu.

Tôi là đôi vú của vợ tôi.

Nhiệm vụ làm vú là để dành cho thanh niên trước,
con nít sau, cuối cùng cung cấp cho ông già như
medicaid.

Cô Độc Sợ

Sáng nay thức dậy sớm,
bỗng dưng thấy sợ.

Cảm giác bị nhiều người ghét bỏ,
rất khó chịu.

Như cống một người nói thì thầm bên tai
chê bai, hăm dọa,
không sợ nhưng phiền.

Độc giả thường yêu thích văn thơ bóng bẩy
mượt mà,
đọc lên êm êm như cưỡi xe hóng mát,
không ý nghĩa bao nhiêu,
chỉ mơ màng
như tình cũ nhìn nhau
không đụng chạm nhưng không chán.
Tôi đã kích,
họ giận.

Dân ta thường tôn thờ các chính trị gia dở.
Xét kỹ trong lời họ nói quá nhiều,
chỉ mua lợi cho bản thân.
Xét qua hành động họ biểu diễn,
chỉ khoa trương.
Chính trị gia dở
tệ hơn bà nội trợ
Vì không làm được gì
được thuế trả tiền.
Tôi đã kích,
họ giận.

Khán giả thường mê xem nghe nhạc cũ,
30, 40, 50 năm vẫn nghe nhạc đời xưa,

Gu nhạc đông lạnh.
Dân ta hiểu nhạc như hiểu đạo đức.
Thường thức nhạc từng trang giáo khoa.
Phê bình nhạc như giáo sư toán hoặc triết học.
Nhạc sĩ cũ mãi mãi tôn vinh.
Nhạc sĩ mới vừa tự hát vừa suyễn.
Tôi đã kích,
họ giận.

Chẳng biết phải làm sao?
Phe ta không bảo trợ, không bảo hiểm,
không bảo vệ, không bảo đảm.
Bốn bề lặng thinh.
Hay họ cũng giận?

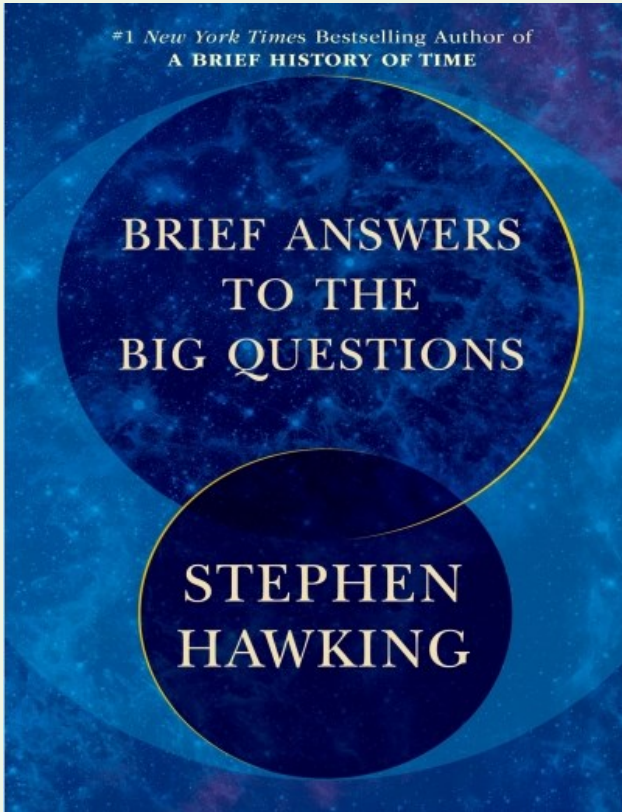
Sáng nay thức dậy lúc 2 giờ khuya.
Cảm giác vô cùng cô độc.
Cái bóng người chính là người.

Giới Thiệu Sách: Tiếp theo, kỳ 6

BRIEF ANSWERS TO THE BIG QUESTIONS

Stephen Hawking. 2018. 220 trang.

Câu Trả Lời Tóm Lược Cho Những Câu Hỏi Lớn

Bài dịch sẽ lược bỏ bớt những đoạn trình bày kỹ thuật phức tạp, mà một người bình thường không cần phải theo dõi.

Có Sinh Vật Trí Khôn Nào Sống Trong Vũ Trụ Không?

Ngu Yên dịch

(*) Chữ nghiêng nhỏ là của người dịch thêm vào.

Tôi muốn suy đoán một chút về khả năng phát triển sự sống trong vũ trụ, đặc biệt, hướng về sự sống của sinh vật có trí khôn. Điều này bao gồm luôn loài người, mặc dù phần lớn hành vi của nhân loại suốt lịch sử làm người, khá ngu ngốc và thiếu tính toán để hỗ trợ sự tồn tại của muôn loài. Hai câu hỏi sẽ thảo luận là “Xác suất của sự sống hiện diện trong vũ trụ là bao nhiêu?” và “Cuộc sống có thể phát triển như thế nào trong tương lai?”

Theo kinh nghiệm chung, mọi thứ đều trở nên mất trật tự rồi hỗn loạn theo thời gian. Quan sát này thậm chí có định luật riêng, gọi là định luật thứ hai của nhiệt động học (Thermodynamics.) Định luật này cho rằng tổng lượng sự rối loạn (*mất trật tự*), hay còn gọi là entropy (*khái niệm khoa học, đo lường vật lý về trạng thái rối loạn*), trong vũ trụ luôn luôn tăng theo thời gian. Tuy nhiên, luật này chỉ đề cập đến tổng số lượng rối loạn. Thứ tự (*trật tự*) trong một cơ thể có thể tăng lên với điều kiện mức độ rối loạn trong môi trường chung quanh gia tăng nhiều hơn. Định luật này xảy ra trong mọi sinh vật sống. Chúng ta có thể định nghĩa cuộc sống là một hệ thống có trật tự (*thiên nhiên và nhân tạo*) có khả năng giữ cho bản thân đi ngược lại khuynh hướng rối loạn và có khả năng tự tái tạo (reproduce itself). Nghĩa là, nó có thể tạo ra các hệ thống tương tự có trật tự nhưng độc lập. Để

thực hiện công việc này, hệ thống phải chuyển đổi năng lượng ở một số hình thái có trật tự như thức ăn, ánh sáng mặt trời, năng lượng điện, trở thành năng lượng hỗn loạn, dưới hình thái nhiệt. *(Phải chăng, có hai loại năng lượng: Năng lượng không có trật tự, còn gọi là năng lượng hỗn loạn và năng lượng có trật tự, tức là đã thành hình nề nếp vật lý mà con người đã quen thuộc?)* Bằng cách này, hệ thống có thể đáp ứng sự đòi hỏi từ tổng số lượng hỗn loạn gia tăng, cùng một lúc, gia tăng trật tự trong bản thân và trong dòng giống về sau. Nghe có vẻ giống như cha mẹ sống trong một ngôi nhà trở nên lộn xộn bừa bãi hơn vì họ có em bé mới.

Một sinh vật như bạn hoặc tôi thường có hai thành phần: (1) Một tập hợp hướng dẫn điều khiển hệ thống biết cách tiếp tục và cách tự tái tạo. (2) Một cơ chế để thực hiện các hướng dẫn. Trong sinh vật học, hai thành phần này được gọi là “gen” và sự trao đổi vật chất (metabolism). Nhưng điểm cần nhấn mạnh, không nhất thiết phải là sinh vật có gen. Ví dụ, vi khuẩn vi tính là một lập trình tạo ra các bản sao của chính nó trong bộ nhớ của máy vi tính và có khả năng chuyển sang các máy khác. Như vậy, nó nằm trong định nghĩa của một hệ thống sống, đã xác định bên trên. Giống như vi khuẩn sinh học, là một dạng thoái hóa, nó chỉ chứa các hướng dẫn hoặc “gen”, mà không có một quá trình trao đổi, chuyển hóa cho bản thân. Thay vào đó, (như vi khuẩn vi tính), nó tự lập trình thay thế quá trình trao đổi của máy vi tính chủ, hoặc (trong sinh học là) tế bào. Một số người thắc mắc, liệu vi khuẩn có nên xem là sinh vật sống hay không? Lý do, chúng chỉ là ký sinh trùng, không thể độc lập với hệ thống chủ (hoặc thân thể). Thực tế, hầu hết các hình thái sống, bao gồm luôn chúng ta, đều là ký sinh trùng. Chúng phải kiếm ăn và phụ thuộc sự tồn tại của các dạng sống khác. Tôi nghĩ,

vi khuẩn vi tính nên xem như có sự sống. Có thể nói lên đôi điều về bản chất con người, cho đến hôm nay, dạng sống duy nhất mà chúng ta tạo ra là hoàn toàn có thể hủy diệt. Quan điểm này nhằm vào việc tạo ra đời sống theo hình ảnh của chính chúng ta. Trong bài viết, về sau, tôi sẽ quay lại với các dạng sống điện tử.

Chúng ta thường nghĩ “sự sống” dựa trên một chuỗi nguyên tử carbon, với vài nguyên tử khác như nitrogen hoặc photpho. Có thể suy đoán, người ta có sự sống với một số hóa chất căn bản khác, như silic, nhưng carbon được xem là trường hợp tích cực nhất, vì nó chứa đựng rất nhiều hóa học. Các nguyên tử carbon đó hoàn toàn nên tồn tại với những đặc tính của chúng. Nhưng đòi hỏi một sự điều chỉnh hoàn hảo các hằng số vật lý, ví dụ như mức thang QCD, (trong lượng tử học về sắc ‘quantumchromodynamic’, số lượng ‘ Λ ’ gọi là thang đo QCD), điện tích và cần ngay cả chiều không gian-thời gian. Nếu những hằng số này có giá trị khác nhau đáng kể, gây nên hoặc hạt nhân của nguyên tử carbon không ổn định, hoặc các hạt điện tử (electron) sụp đổ vào hạt nhân. Thoạt mới nhìn, có vẻ như vũ trụ được điều động rất tinh vi. Cũng có thể là bằng chứng cho thấy vũ trụ đã xây dựng đặc biệt để sinh sản loài người. Tuy nhiên, nên cẩn thận trước những lập luận như vậy, vì nguyên lý Nhân học, có khái niệm rằng các lý thuyết về vũ trụ phải tương dụng với sự tồn tại của con người. Điều này dựa trên sự thật hiển nhiên, nếu vũ trụ không phù hợp với sự sống, chúng ta sẽ không ở đây để ngạc nhiên hỏi vì sao nó điều chỉnh (hoạt động) tinh vi như vậy.

Nguyên lý Nhân học có thể áp dụng trong hai dạng mạnh và yếu. (Có thể hiểu là nguyên lý lớn và nguyên lý nhỏ. Để phân biệt hai khái niệm đối nghịch.) Đối với

dạng nguyên lý mạnh, người ta giả thiết có nhiều vũ trụ khác nhau, mỗi vũ trụ có giá trị khác biệt từ những hằng số vật lý. Trong dạng nguyên lý yếu, giá trị cho phép vật thể tồn tại, như nguyên tử carbon, có thể hoạt động, xây dựng những khối và chuỗi nguyên tử tạo ra hệ thống sống. Vì chúng ta phải sống trong một của số vũ trụ này, không nên ngạc nhiên khi các hằng số vật lý được điều chỉnh một cách tinh vi. Nếu không, nhân loại đã biến mất. Do đó (*theo luận lý loại suy*), dạng nguyên lý Nhân học mạnh không thỏa đáng, vì có cách nào giải thích ý nghĩa sự vận hành để các vũ trụ khác tồn tại? (*Giả dụ, các vũ trụ đó không có điều kiện cho sự sống.*) Và nếu chúng tách rời với vũ trụ của chúng ta, làm sao những gì xảy ra trong chúng có thể ảnh hưởng đến vũ trụ của con người? Như vậy, tôi sẽ chọn nguyên lý Nhân học yếu. Sử dụng các giá trị của các hằng số vật lý đã có. Nhưng nên xem kết luận nào có thể rút ra từ thực tế về sự sống tồn tại trên hành tinh này, ở giai đoạn này, trong lịch sử vũ trụ.

Không có carbon lúc vũ trụ bắt đầu bằng vụ nổ Big Bang, khoảng 13,8 tỷ năm trước đây, lúc đó, vũ trụ rất nóng, đến nỗi tất cả vật chất chỉ ở trong dạng các hạt proton và neutron. Và số proton và neutron bằng nhau. Sau đó, vũ trụ giãn nở, nguội dần. Ngay một phút sau khi nổ, nhiệt độ trong vũ trụ giảm xuống khoảng một tỷ độ, gấp khoảng 100 lần nhiệt độ trên mặt trời. Ở mức nhiệt độ này, neutron bắt đầu phân rã thành nhiều hơn proton.

Nếu tất cả chỉ xảy ra như vậy, toàn thể vật chất trong vũ trụ đã trở thành nguyên tố đơn giản nhất: hydro, mà hạt nhân của nó chỉ có một proton duy nhất. Tuy nhiên, một số hạt neutron va chạm với hạt proton, rồi dính vào nhau để tạo ra nguyên tố đơn giản nhất tiếp theo: helium, mà hạt nhân của nó có hai proton và hai neutron. Nhưng chưa có nguyên tố nào phức

tạp hơn như carbon hoặc oxy thành hình trong giai đoạn vũ trụ sơ khai. Khó mà tưởng tượng có thể xây dựng một hệ thống sống chỉ có hydro và Heli. Dù sao, vũ trụ lúc đó còn quá nóng để nguyên tử kết hợp thành phân tử.

Vũ trụ tiếp tục giãn nở và nguội dần. Có một số vùng mật độ cao hơn so với vùng khác và hấp lực vật lý phụ ở các vùng đó làm chậm quá trình giãn nở, rồi sau cùng dừng lại. Thay vào đó, chúng sụp đổ để tạo thành các thiên hà, bắt đầu vào khoảng hai tỷ năm sau vụ nổ Big Bang. Một số ngôi sao ban đầu có khối lượng lớn hơn và nóng hơn mặt trời của chúng ta (*vì có nhiều mặt trời khác.*), đốt cháy hydro và Heli nguyên thủy thành các nguyên tố phức tạp hơn như Carbon, Oxygen, và Iron. Quá trình này có thể kéo dài vài triệu năm. Sau đó, vài ngôi sao phát nổ như ngôi sao siêu tân tinh (*là ngôi sao đột nhiên tăng độ sáng và nổ bung phần lớn khối lượng của nó*) và phát tán những nguyên tố phức tạp vào không gian, để tạo nguyên liệu cơ bản cho các thế hệ sao về sau. Các ngôi sao khác ở quá xa, không thể trực tiếp nhìn thấy, nếu có những hành tinh quay chung quanh chúng. Tuy nhiên, có hai kỹ thuật cho phép chúng ta khám phá các hành tinh xoay quanh các ngôi sao. Thứ nhất, quan sát ngôi sao, xem lượng ánh sáng từ nó phát ra từ nó có đều đặn không. Nếu có hành tinh di chuyển trước ngôi sao, ánh sáng từ ngôi sao sẽ bị che khuất, ánh sáng sẽ mờ một chút. Nếu sự kiện này xảy ra thường xuyên, nghĩa là, có một hành tinh trên quỹ đạo chạy chung quanh ngôi sao. Thứ hai, đo chính xác vị trí của ngôi sao. Nếu một hành tinh quay quanh ngôi sao sẽ tạo ra sự di động nhỏ ở vị trí ngôi sao đó. Việc này có thể quan sát. Nếu sự di động xảy ra đều đặn, như vậy, suy ra, ngôi sao đó có hành tinh. Những phương pháp này được áp dụng lần đầu cách đây khoảng 20 năm. Đến nay, đã

phát hiện vài ngàn hành tinh xoay quanh các ngôi sao xa xôi. Người ta ước đoán, một trong năm ngôi sao giống như trái đất, có hành tinh chạy quanh với khoảng cách đòi hỏi để thích ứng với sự sống. Hệ mặt trời của con người được thành hình cách đây bốn tỷ rưỡi năm hoặc chín tỷ rưỡi năm sau vụ nổ Big Bang, từ khí đào thải với tàn tích của các ngôi sao trước kia. Trái đất được xây dựng từ các nguyên tố phức tạp, bao gồm carbon và oxy. bằng một cách nào đó, một số nguyên tử này được sắp xếp dưới dạng phân tử DNA, một dạng xoáy kép nổi tiếng do Francis Crick và James Watson phát hiện trên trang mạng Tân Bảo tàng của đại học Cambridge vào thập niên 1950. Dạng này liên kết hai chuỗi trong hình xoắn ốc, là các cặp nitrogen cơ bản. Gồm có bốn loại nitrogen: adenine, cytosine, guanine, và thymine. Một adenine ở chuỗi bên này luôn luôn kết hợp với một thymine ở chuỗi bên kia. Cũng kết hợp như vậy, một guanine với một cytosine. Do đó, trình tự của các nitrogen cơ bản trên một chuỗi định rõ trình tự bổ túc, duy nhất trên chuỗi kia. Có thể tách rời hai chuỗi này và mỗi chuỗi sinh hoạt như một khuôn mẫu có khả năng tạo ra các chuỗi tiếp theo. Do đó, phân tử DNA có thể tái tạo thông tin di truyền được mã hóa trong trình tự của nitrogen cơ bản. Các phần của trình tự có thể được sử dụng để tạo ra protein và các hóa chất khác, có thể mang theo tính thông truyền, mã hóa trong trình tự, và lắp ráp những nguyên liệu nguyên chất cho DNA tự tái tạo.

Như tôi đã nói trước đây, chúng ta không biết làm thế nào mà các phân tử DNA xuất hiện lần đầu tiên. Rất ít cơ hội cho những ý kiến bất đồng với giả thuyết phân tử DNA phát sinh bởi các biến động ngẫu nhiên, một số người đề nghị, sự sống trên trái đất từ nơi khác, ví dụ, đến từ những mảnh đá trên Hỏa tinh vỡ ra rơi vào địa cầu, khi hành tinh này

chưa ổn định, vì vậy, còn có những hạt mầm sự sống đang trôi nổi trong ngân hà. Nhưng có vẻ như DNA không thể tồn tại lâu trong bức xạ ngoài không gian.

Xác suất có sự sống khác xuất hiện trên hành tinh tuy rất nhỏ, nhưng nếu xảy ra, người ta phải chờ đợi rất lâu. Nói chính xác hơn, người ta có thể mong đợi trong thời gian cho phép sự tiến hóa nảy sinh những sinh vật có trí khôn như chúng ta, sự sống này xuất hiện muộn nhất là trước khi mặt trời nở lớn và nhận chìm trái đất. Khoảng thời gian mà sự kiện này có thể xảy đến là thời gian mặt trời tồn tại, khoảng 10 tỷ năm. Vào thời điểm này, một dạng sống có trí khôn nào đó phải thông thạo chuyện du hành trong không gian, để trốn thoát đến các ngôi sao khác. Nếu không, sự sống trên trái đất sẽ bị diệt vong.

Bằng chứng từ hóa thạch cho thấy đã có một số dạng sống trên trái đất cách đây khoảng ba tỷ rưỡi năm trước. Có lẽ chỉ 500 triệu năm sau khi trái đất ổn định và mát dần để sự sống phát triển. Tuy vậy, sự sống có thể mất bảy tỷ năm để cấu tạo và phát huy trong vũ trụ, mà vẫn còn đủ thời giờ để tiến hóa như chúng ta, đang đặt câu hỏi về nguồn gốc vũ trụ. Nếu xác suất sự sống sinh ra trên hành tinh là rất nhỏ, tại sao nó xảy ra trên trái đất trong khoảng một phần tư của lịch sử thời gian?

Sự xuất hiện sớm nhất của sự sống trên trái đất cho thấy, có nhiều khả năng sự sống tự phát xảy ra trong những điều kiện thích hợp. Có thể có một số dạng cấu tạo đơn giản hơn đã sinh ra DNA. Một khi DNA xuất hiện, nó sẽ tự động hoàn tất đến mức thay thế hoàn toàn các dạng có trước. Chúng tôi không biết các dạng có trước này như thế nào, nhưng có thể là RNA.

RNA tương tự như DNA, nhưng đơn giản hơn và không có cấu trúc xoắn kép. Các đoạn RNA ngắn có khả năng tái tạo như DNA. Rồi từ từ có thể cấu tạo ra DNA. Chúng ta không thể tạo ra các hóa chất (acid) di truyền và kiểm soát sự sống trong phòng thí nghiệm, *(các chất này tìm thấy trong tất cả sinh vật, kể luôn vi khuẩn.)* Nhưng nếu có thời gian 500 triệu năm và các đại dương bao phủ hầu hết mặt đất, có thể có một xác suất hợp lý để cấu tạo thành phân tử RNA.

Khi DNA tự tái tạo, sẽ có những lầm lỗi ngẫu nhiên, có khả năng gây ra tai hại hoặc tử vong. Một số sẽ trung tính, sẽ không ảnh hưởng đến chức năng của gen. Một vài sai sót sẽ có lợi cho sự tồn tại của các loài sinh vật. Luật tự nhiên của Darwin sẽ chọn lựa những sai sót này.

Quá trình tiến hóa sinh học lúc khởi đầu rất chậm. Cần khoảng hai tỷ rưỡi năm trước khi tế bào đầu tiên tiến hóa thành các sinh vật đa tế bào. Rồi phải mất gần một tỷ năm nữa để số loài này tiến hóa thành cá. Một số cá tiến hóa thành động vật có vú. Từ đó, hình như, diễn trình tiến hóa bắt đầu gia tốc. Mất khoảng một trăm triệu năm để những động vật có vú sơ khai tiến hóa đến con người. Lý do là những động vật có vú sơ khai đã được cấu tạo những phiên bản của các cơ quan thể xác mà chúng ta đang có. Vì vậy, mọi cần thiết đòi hỏi để tiến hóa từ động vật có vú đến con người được dễ dàng và tinh vi.

Rồi khi diễn trình tiến hóa của loài người đến một giai đoạn rắc rối, mang tầm quan trọng tương đương với sự phát triển DNA. Đây là sự phát triển ngôn ngữ, nhất là ngôn ngữ viết. Nghĩa là, thông tin có thể lưu truyền từ thế hệ này sang nhiều thế hệ về sau, thay vì truyền thông qua DNA. Chúng ta đã phát hiện

ra một số thay đổi trong DNA của loài người do quá trình tiến hóa sinh học mang đến suốt 10,000 năm ghi lại trong lịch trình, nhưng số lượng kiến thức lưu truyền nhiều thế hệ đã gia tăng quá nhiều. Tôi đã viết sách để kể cho bạn nghe những điều đã học hỏi về vũ trụ qua sự nghiệp lâu dài với tư cách một nhà khoa học. Khi làm như vậy, tôi đang chuyển kiến thức từ bộ não của mình sang trang giấy để bạn có thể đọc.

Nguyên tố DNA cư ngụ trong noãn bào và tinh trùng, chứa đựng khoảng ba tỷ cặp nitrogen cơ bản. Tuy nhiên, nhiều thông tin được mã hóa trong trình tự này dường như dư thừa hoặc không hoạt động. Vì vậy, tổng số lượng thông tin hữu ích trong gen chúng ta có thể là 100 triệu mảnh mẩu (bit). Một mảnh mẩu thông tin là câu trả lời cho câu hỏi có/không. Ngược lại, một cuốn tiểu thuyết bìa giấy có thể chứa khoảng hai triệu mảnh mẩu. Do đó, một con người tương đương với khoảng 50 cuốn sách Harry Potter. Một thư viện quốc gia, chứa khoảng năm triệu cuốn sách hoặc khoảng 10 nghìn tỷ mảnh mẩu. Số lượng thông tin truyền lại trong sách hoặc qua internet nhiều gấp 100,000 lần trong DNA.

Điều quan trọng là thông tin trong sách có thể thay đổi và cập nhật nhanh hơn nhiều. Con người đã mất vài triệu năm để tiến hóa từ loài vượn rất kém tiến bộ, một loài vượn sơ khai. Trong thời gian đó, thông tin hữu ích trong DNA của con người có lẽ chỉ thay đổi vài triệu mảnh mẩu, vì vậy tốc độ tiến hóa sinh học ở người khoảng một mảnh mẩu một năm. Ngược lại, khoảng 50,000 cuốn sách mới xuất bản bằng tiếng Anh trong mỗi năm, mang theo hàng tỷ mảnh mẩu thông tin. Dĩ nhiên, phần lớn thông tin này là rác, không ích lợi gì cho bất kỳ hình dạng sống nào. Nhưng, dù vậy, tỷ lệ thông tin hữu ích có thể

thu thập thêm lên đến hàng triệu, nếu không là hàng tỷ, cao gấp bội so với DNA.

Điều này có nghĩa chúng ta đã bước vào một giai đoạn tiến hóa mới. Lúc đầu, quá trình tiến hóa do thiên nhiên chọn lựa, từ những đột ứng ngẫu nhiên. Giai đoạn theo thuyết Darwin này kéo dài khoảng ba tỷ rưỡi năm để sinh sản ra con người, loại sinh vật biết phát triển ngôn ngữ để trao đổi và lưu truyền thông tin. Nhưng trong 10,000 năm qua, chúng ta ở trong một giai đoạn có thể gọi là truyền tải thông tin bên ngoài. Trong khi, thông tin bên trong được truyền lại cho các thế hệ sau bằng DNA, đã thay đổi phần nào. Những lưu trữ thông tin bên ngoài và những hình thức lưu trữ lâu dài khác, đã gia tăng kinh khủng.

Một số người sử dụng thuật ngữ “tiến hóa” chỉ dùng cho sự di truyền vật chất từ bên trong (*di truyền theo DNA*) và phản đối việc tiến hóa được áp dụng cho thông tin truyền lưu bên ngoài. Tôi thiết tưởng là một quan điểm quá hạn hẹp. Chúng ta lớn hơn là gen của chúng ta. Chúng ta có thể không mạnh mẽ hoặc thông minh hơn tổ tiên thời thượng cổ, nhưng điều phân biệt giữa họ và chúng ta là kiến thức mà chúng ta đã tích lũy trong 10,000 năm qua, nói kỹ hơn là 300 trăm năm qua. Tôi nghĩ, thật là hợp lý, nếu có một tầm nhìn sâu rộng hơn, bao gồm di truyền thông tin bên ngoài cũng như trong DNA, cho quá trình tiến hóa của nhân loại.

Lịch thời gian cho sự tiến hóa trong giai đoạn truyền tải thông tin bên ngoài là phần lịch thời gian để tích lũy thông tin. Trong quá khứ, phần lịch này đã từng chiếm hàng trăm năm, thậm chí hàng ngàn năm, nhưng bây giờ, phần lịch thời gian này thu ngắn xuống khoảng 50 năm hoặc ít hơn. Mặt khác, bộ não mà chúng ta xử lý thông tin thu thập chỉ phát triển

theo lịch thời gian của thuyết Darwin, mất hàng trăm ngàn năm. Sự kiện này bắt đầu gây ra vấn đề. Vào thế kỷ 18, một người có thể đọc hết tất cả những cuốn sách đã viết, nhưng giờ đây, nếu có thể đọc hết một cuốn sách mỗi ngày, sẽ phải mất hàng chục ngàn năm để đọc hết những cuốn sách trong thư viện quốc gia. Đến lúc đọc xong, đã có nhiều sách khác đã viết, đã in.

Điều này có nghĩa, không ai có thể nắm vững hơn một góc nhỏ kiến thức của nhân loại. Người ta phải chuyên môn hóa chia ra nhiều lãnh vực, mỗi ngày mỗi nhiều và hạn hẹp. Có thể sẽ là một hạn chế lớn trong tương lai. Chắc chắn chúng ta không thể tiếp tục lâu dài với tốc độ phát triển kiến thức theo cấp lũy tiến như đã có trong 300 năm qua, (*tức là thế kỷ 18, 19, 20.*) Sẽ là một hạn chế nguy hiểm, nhất là cho những thế hệ tương lai, vì chúng ta ngày nay vẫn còn bản năng, đặc biệt là bản năng xung động, hung tợn của người tiền sử trong hang động. Tính hung hăng, dưới hình thức chinh phục hoặc giết người khác, cướp giựt phụ nữ, thực phẩm, đã giúp cho sự sinh tồn nào đó cho đến nay. Nhưng đến đây, tính đó có thể tiêu diệt toàn bộ nhân loại hoặc phần lớn sự sống trên địa cầu. Chiến tranh nguyên tử vẫn là mối hung hiểm nhất trước mắt, và còn nhiều tai họa khác, chẳng hạn, tung ra một loại vi khuẩn có khả năng làm biến đổi gen, hoặc hiệu quả của khí hậu không được ổn định.

Không còn đủ thời giờ chờ đợi sự tiến hóa của Darwin, làm cho con người thống thái hơn, nhất là bản chất tốt đẹp hơn. Nhưng chúng ta đang bước vào một giai đoạn mới, có thể gọi là “sự tiến hóa tự thiết kế,” ví dụ, con người có thể thay đổi và cải thiện DNA. Hiện nay, chúng ta đã thiết lập được bản đồ DNA, có nghĩa, con người đọc được “cuốn sách của sự sống,” cũng có nghĩa chúng ta có thể bắt đầu viết

lại hoặc sửa chữa những lầm lỗi trong DNA. Trước hết, những thay đổi chỉ giới hạn trong việc sửa chữa những khiếm khuyết di truyền, như xơ hóa (*fibrosis: sự thay thế mô bình thường bằng mô sẹo*.) và loạn dưỡng cơ (*muscular dystrophy*), được kiểm soát bởi các gen đơn lẻ, dễ xác định và sửa đổi. Các phẩm chất khác như trí thông minh, được kiểm soát bởi một số lượng lớn gen, sẽ khó khăn hơn để xác định và tìm thấy mối liên hệ giữ chúng nó. Tuy vậy, chắc chắn rằng trong thế kỷ này, người ta sẽ khám phá cách sửa đổi trí thông minh và bản năng hiệu chiến.

Lật pháp có thể được thông qua để cấm đoán ngăn cản kỹ thuật xây dựng tính di truyền trong DNA. Nhưng chắc chắn có một số nhà khoa học không cưỡng được sự cám dỗ để cải thiện các đặc tính của người, như độ lớn của trí nhớ, khả năng chống bệnh tật và thời gian sống lâu. Nếu có một siêu nhân như vậy xuất hiện, sẽ tạo ra vấn đề lớn về chính trị, đối với những người không được cải thiện và những người không có khả năng cạnh tranh.

Có thể đoán rằng, con người sẽ chết đi hoặc không còn đóng vai trò quan trọng, thay vào đó, một chủng tộc sinh vật mới, biết tự thiết kế, tự cải thiện bản thân với tốc độ càng ngày càng nhanh. Nếu loài người quản trị được tự thiết kế lấy sự sống, giảm bớt những nguy cơ bị hủy diệt, sẽ có khả năng lan rộng và xâm chiếm các hành tinh và ngôi sao khác. Tuy nhiên, du hành ngoài không gian trên đường dài, những dạng sống dựa vào hóa học sẽ gặp khó khăn, như con người dựa trên DNA. Tuổi tác sinh tồn tự nhiên của những sinh vật hiện nay là quá ngắn so với thời gian cần du hành ngoài vũ trụ. Theo thuyết Tương Đối, không có gì di chuyển nhanh hơn ánh sáng, theo vậy, chuyến đi và về từ trái đất đến ngôi sao gần nhất sẽ mất ít nhất tám năm; nếu đi đến trung tâm ngân hà, sẽ mất khoảng 50,000 năm.

Trong khoa học viễn tưởng, họ vượt vấn đề khó khăn này bằng cách làm cong chiều không gian, hoặc du hành xuyên qua các chiều không gian. Tôi không nghĩ, những việc này có thể thực hiện được, cho dù trí khôn có thông minh đến mức nào. Trong lý thuyết tương đối, nếu có ai du hành nhanh hơn tốc độ ánh sáng, người đó có thể du hành ngược thời gian. Sự kiện này tạo ra vấn đề, con người có thể quay lại để sửa đổi quá khứ. Người ta cũng chờ đợi sẽ có một số lớn khách du lịch đến từ tương lai, tò mò thăm viếng cách sống cổ xưa, kiểu cũ của chúng ta.

Có thể sử dụng kỹ thuật di truyền để cho phép sự sống dựa vào DNA được sinh tồn vô thời hạn, hoặc tối thiểu 100,000 năm. Nhưng có một cách dễ hơn, nằm trong khả năng của chúng ta, là gửi máy móc đi vào vũ trụ. Có thể chế tạo máy móc tồn tại lâu dài để có thể du hành giữa các ngôi sao. Khi máy móc đến một ngôi sao mới, có thể hạ cánh, tìm kiếm và thu thập nhiều vật liệu để chế tạo nhiều máy móc tân kỳ hơn, để có khả năng đi xa đến nhiều ngôi sao khác. Những máy móc này sẽ có dạng sống mới, dựa trên các thành phần cơ khí và điện tử, hơn là các đại phân tử (macromolecule). Chúng sẽ từ từ thay thế DNA-cơ bản sự sống, giống như DNA đã thay thế một dạng sống trước đó.

... o O o ...

Cơ hội sẽ bắt gặp một số dạng sống ngoài hành tinh khi chúng ta du hành khám phá ngân hà, là gì? Nếu lập luận theo lịch thời gian về sự sống trên trái đất là đúng, thì chắc chắn sẽ có nhiều ngôi sao khác có hành tinh hội đủ điều kiện cho sự sống trên đó. Một số hệ thống sao đã thành hình trước trái đất vào khoảng năm tỷ năm, như vậy, tại sao trong ngân hà không bò ra các dạng sống cơ học hoặc sinh học tự

thiết kế? Tại sao trái đất chưa thấy ai thăm viếng, thậm chí, chưa trở thành thuộc địa? Nhân tiện đây, tôi xin giảm lược bớt những gợi ý UFO, phi thuyền, chứa những sinh vật ngoài không gian, vì tôi nghĩ, nếu có sự viếng thăm của người hành tinh, việc này sẽ xảy ra rõ ràng, và có lẽ, cũng gay cấn hơn. Nhưng tại sao chúng ta chưa được ai đến thăm hỏi? Có thể xác suất tự nhiên cho sự sống tự xuất hiện ở mức độ rất thấp, đến độ chỉ xảy ra trên trái đất là hành tinh duy nhất trong ngân hà hoặc vũ trụ có thể quan sát được. Một khả năng khác, nếu có một xác suất hợp lý để hình thành các hệ thống tự tái tạo, như tế bào, nhưng hầu hết các dạng sống này không phát triển trí khôn. Chúng ta thường nghĩ về sự sống có trí khôn như hệ quả tất yếu của quá trình tiến hóa, nhưng nếu không phải như vậy, thì sao? Nguyên tắc Nhân học nên cảnh báo chúng ta để cảnh giác về những lập luận như vậy. Có nhiều khả năng quá trình tiến hóa là một diễn tiến ngẫu nhiên, với trí khôn chỉ là một trường hợp trong số lượng lớn có thể xảy đến.

Cũng không được rõ ràng, nếu trí khôn có bất kỳ năng suất nào để tồn tại lâu dài. Vi trùng, và những sinh vật đơn bào khác có thể sống tiếp nếu tất cả những sự sống khác bị hủy diệt bởi hành động của chúng ta. Có lẽ, xét theo lịch tiến hóa, sinh vật với trí khôn là sự sống khó phát triển nhất trên trái đất, vì phải mất một thời gian rất dài, hai tỷ rưỡi năm, để một đơn tế bào hóa thành đa tế bào, vốn dĩ là tiền thân cần thiết của sinh vật có trí khôn. Đây là một phần nhỏ trong tổng số lượng thời gian trước khi mặt trời nổ tung, vì vậy rất phù hợp giả thuyết: xác suất để sự sống phát triển trí khôn là thấp. Trong trường hợp này, chúng ta có thể mong đợi tìm thấy nhiều dạng sống khác trong ngân hà, nhưng khó tìm thấy sự sống có trí khôn.

Còn một cách khác, nếu sự sống có thể không phát triển đến giai đoạn có trí khôn, khi một tiểu hành tinh hoặc sao chổi va chạm vào hành tinh khác. Năm 1994, chúng tôi quan sát vụ va chạm của một sao chổi Shoemaker-Levy với Sao Mộc, tạo ra một loạt quả cầu lửa khổng lồ. Người ta cho rằng, một vụ va chạm của một vật thể nhỏ hơn trái đất, vào khoảng 66 triệu năm trước, là nguyên nhân dẫn đến sự tuyệt chủng của loài khủng long.

Một số động vật nhỏ có vú ban đầu còn sống sót, nhưng bất kỳ thứ gì lớn như con người gần như chắc chắn bị xóa sổ. Khó có thể nói, những vụ va chạm như vậy xảy ra thường xuyên như thế nào, nhưng trung bình, phỏng đoán hợp lý, có thể là 20 triệu năm xảy ra đến một lần. Nếu con số này đúng, có nghĩa sự sống có trí khôn trên trái đất đã phát triển nhờ may mắn không có vụ va chạm lớn xảy ra trong 66 triệu năm qua. Các hành tinh khác trong ngân hà, nơi có sự sống đang tiến hóa, có thể đã không có cơ hội để sự sống trí khôn phát triển trong thời gian lâu dài vì sự va chạm xảy ra quá sớm.

Khả năng thứ ba là có một xác suất hợp lý để sự sống thành hình và tiến hóa thành những sinh vật thông minh, nhưng hệ thống trở nên không ổn định khiến cho sự sống có trí khôn bị hủy diệt. Đây là một kết luận bi quan, tôi rất hy vọng sẽ không thành sự thật.

Tôi thích khả năng thứ tư hơn, có những dạng sống có trí khôn ngoài kia trong vũ trụ nhưng chúng ta đã chưa nhận thấy. Năm 2015, tôi tham gia vào việc khởi động chương trình “Sáng kiến lắng nghe những đột phá” (Breakthrough Listen Initiatives.) Chương trình này sử dụng các quan sát vô tuyến để tìm sự sống có trí khôn ngoài trái đất được các cơ sở ‘state-of-the-art’, hào phóng tài trợ và hàng ngàn giờ dành

riêng cho kính thiên văn vô tuyến trải nghiệm. Đây là một chương trình nghiên cứu khoa học lớn nhất từ trước đến nay, nhằm tìm kiếm bằng chứng về các nền văn minh khác trong vũ trụ.

Thông điệp Đột phá là một cuộc thi đua quốc tế nhằm tạo ra những thông điệp mang khả năng cho những nền văn minh tiên tiến có thể đọc hoặc lãnh hội. Nhưng chúng ta cần phải lưu ý việc nhận được hồi đáp cho đến khi có thể phát triển xa hơn. Gặp gỡ một nền văn minh tiên tiến khác, ở giai đoạn hiện tại của con người, có thể tương tự như thổ dân lần đầu tiên gặp ông Columbus. Tôi không tin, họ nghĩ rằng họ sẽ khâm khá hơn.